Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXVII | CELOVEC, PETEK, 28. MAJ 1982 | ŠTEV. 21 (2072)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

Kreisky bo spet kandidiral

Resnica o „pritisku" pod katerim noče razgovarjati s koroškimi Slovenci

Po „razgovoru s prijatelji", kakor je sam imenoval razširjeno sejo predsedstva SPÖ, ki je zasedalo v njegovi dunajski vili, je kancler Kreisky minuli petek sporočil, da bo ponovno kandidiral. S tem je napravil konec dolgotrajnim ugibanjem in razpravljanjem okoli vprašanja, s kom na čelu se bo socialistična stranka pri državnozborskih volitvah prihodnje leto predstavila volivcem. Tozadevne razprave so se vlekle že dolge mesece, ker je kancler svojo dokončno odločitev vedno spet odlagal in se pri tem skliceval predvsem na svoje zdravstveno stanje.

Pred to odločitvijo je kancler preživel dva tedna na Koroškem in tukaj je očitno tudi sam dobil tisti „pravi voh" (G'spür je kancler to imenoval), ki ga je Koroščem priznal v zvezi z ljudsko zahtevo o gradnji konferenčnega centra na Dunaju — le da je njega ta pristni koroški občutek prevzel pač v manjšinskem vprašanju. Le tako je namreč razumeti nekatere izjave, ki jih je dal pred odhodom iz Kouoške.

Tako v intervjuju z glasilom koroške SPÖ kot v izjavi za koroški radio je kancler Kreisky ponovil svojo „argumentacijo", da pod pritiskom ni pripravljen razgovarjati. V obeh primerih je krivdo zvalil na Slovence. Sicer je dejal, da je vsakčas pripravljen razgovarjati, ker so obveznosti iz državne pogodbe pač obveznosti zvezne vlade — toda opozorila, da te obveznosti še niso izpolnjene, so zanj očitno „pritisk" in ne demokratična oblika opozarjanja na nerešena vprašanja.

Vendar je kancler dovolj razumljivo nakazal, da gre v resnici za nekaj drugega. Povedal je namreč, da „so take stvari (mislil je akcijo dijakov) v Avstriji enostavno nespodobne in si tega ne pustimo dopasti". Da bi to nedvoumno ugotovitev še podkrepil, je pristavil, da si študentje v Jugoslaviji kaj takega ne bi mogli dovoliti. In mero je dopolnil še z opozorilom na svoje veliko razumevanje za manjšine, ker se je vendar dolgo časa boril za južne Tirolce — „toda če se pride s takimi metodami, potem je pri nas treba računati z zelo trdim odporom".

Ne bomo tukaj delali primerjav, kakšnih metod so se v svojem boju za narodnostne pravice posluževali južni Tirolci in kakšna so sredstva takega boja pri nas na Koroškem — eno je vendar gotovo: Mirne akcije slovenskih dijakov na celovški postaji, ki se ponavljajo zdaj že mesece, s kriminalnimi ali celo zločinskimi dejanji nimajo ničesar opraviti. Zato bi morale biti v pravni državi priznane kot demokratične oblike boja in jih nihče nima pravice difamirati kot „pritisk" ali „izzivanje" in še najmanj kot „radikalizacijo, ki samo pospešuje proces asimilacije".

In končno je kancler še jasno povedal, kaj je v resnici tisti „pritisk", pod katerim menda ni pripravljen razgovarjati. „Dejstvo, da nočejo v sosvete, ki smo jih ustvarili zanje (mislil je koroške Slovence — op. ured.), predstavlja zame neznosno situacijo," je izjavil in še dodal: „Zahtev, ki jih v tej zvezi postavljajo (namreč koroški Slovenci — op. ured.), ne moremo izpolniti, kajti sosveti so, in to še enkrat poudarjam, posvetovalni organi."

Tako je torej maček spuščen iz vreče in zdaj vsi vemo, zakaj smo padli v nemilost: ker pač nočemo biti ponižni in pokorni podaniki vladajočih, marveč odločno in samozavestno kot lojalni državljani zahtevamo enako lojalnost od države. Tudi od njene vlade, ki je dolžna uresničiti naše pravice — vendar ne v mišljenju, da nam po svoji naklonjenosti ali nenaklonjenosti deli miloščine, marveč v zavesti, da mora dosledno izpolniti svoje pogodbene obveznosti.

Petindvajsetletnica

slovenske gimnazije v Celovcu

Po „mazaškem uvodu", s katerim so koroški nestrpneži za obletnico avstrijske državne pogodbe ponovno manifestirali svoje sovraštvo do edine slovenske srednje šole na Koroškem in sploh do koroških Slovencev, je Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu ob koncu minulega tedna slovesno praznovala 25-letnico svojega obstoja. Ob tem sojem prazniku se je z raznimi prireditvami predstavila javnosti, in javnost ji je k njenemu jubileju izrekla čestitke preko številnih osebnosti — vse od zveznega predsednika in pristojnega ministra do predstavnikov naših narodnih organizacij.

O posameznih prireditvah ob 25-letnici slovenske gimnazije in drugih prispevkih ob njenem jubileju poročamo na notranjih straneh današnje številke. Vodstvu gimnazije, profesorskemu zboru in vsem dijakinjam in dijakom pa izrekamo ob skupnem prazniku iskrene čestitke!

Kdo bo preklical neresnico?

Od kod se je vzela, bo najbrž težko pojasniti. Na vsak način se je prvič pojavila v Kleine Zeitung prejšnji ponedeljek. Od tod jo je v svoji tiskovni izjavi prevzel Heimatdienst in dodal svoj komentar. Nato jo je v svoje poročilo zapisala APA, potem ko je po lastni izjavi povprašala policijo, ki jo je potrdila. In tako je našla pot v druge koroške časopise, ki so jo nič kaj neradi objavili, pa tudi v ostali avstrijski tisk.

Za kaj gre? Za dezinformacijo, da je bila ekipa RTV Ljubljana že pred policijo na mestu mazaške akcije na slovenski gimnaziji. Zakaj je to tako pomembno? Ker je koroško objavljeno mnenje na tem „dejstvu" zgradilo celo teorijo. Teorijo, ki naj bi sugerirala, da so mazaško akcijo storili Slovenci sami, še pred tem pa so obvestili ljubljansko televizijo.

Te neresnice do danes nihče ni preklical. Da gre za neresnico, o tem ni nobenega dvoma. To vedo na celovški policiji. To vedo medtem tudi v uredništvih celovških časopisov, najpozneje od sobotne tiskovne konference na slovenski gimnaziji, ko je ravnatelj dr. Vospernik nedvoumno zavrnil tako poročanje.

Na policiji sicer sedaj nočejo nič več vedeti o tem, da bi neresnico nasproti APA potrdili, vendar pa tudi ne mislijo na to, da bi jo popravili. V časopisih do danes prav tako ni bilo nič, čeprav je bilo ničkoliko priložnosti.

Kako dobro vendar ta mehanizem deluje! Bogve odkod se v uredništvih pojavi novica. Nihče ne vprašuje, ali je resnična ali ne, glavno je, da je mogoče slovensko gimnazijo, slovenske dijake, koroške Slovence sploh spraviti v sumljivo luč in ob dobro ime. Ko je ta namen dosežen, ko so ga podkrepili številni komentarji, ko ga je zacementirala nesramna karikatura (s katero menda nihče ni srečen, vendar se tudi nihče od nje ne distancira), ko končno dobi svoj ustrezni odmev tudi v pismih bralcev, ni več pomembno, ali je bila novica resnična. Kar je objavljeno, je res. Namen je dosežen. Zakaj bi zdaj kaj popravljali? Čemu bi vračali gimnaziji, dijakom, Slovencem dobro ime?

Kljub temu, še enkrat: Kdo bo preklical neresnico? p. w.

Čudna pota pravice

na primeru tržaških Slovencev

Tudi v Italiji hodi pravica — vsaj v kolikor gre za pravico Slovencev — prav čudna pota. To so tržaški Slovenci v zadnjem času ponovno doživeli, ko je šlo za uveljavitev pravice do uporabe materinega jezika pred uradi in sodiščem.

Kakor smo poročali tudi v našem listu, je „pravda" tržaškega profesorja Sama Pahorja, ki so ga hoteli kaznovati, ker je v stiku s uradnimi osebami uporabljal slovenščino, segla gor do ustavnega sodišča. Na tej ravni je bilo potem odločeno, da ima pripadnik slovenske manjšine pravico, da se izraža v materinem jeziku. Toda eno je teorija in drugo je praksa: kljub tej razsodbi najvišjega sodišča prof. Samo Pahor pred tržaškim sodiščem še vedno ne sme uporabljati materinščine — še več, predsednik sodnega zbora v Trstu je Pahorja celo s policijsko silo izgnal iz sodne dvorane, ko je zaprosil za prevajalca.

To se je zgodilo v Trstu prve dni maja letos.

Le dva tedna pozneje se je pred sodiščem v Trstu znašel bivši odgovorni urednik Primorskega dnevnika Gorazd Vesel, obtožen, ker je na dveh procesih pred petimi oziroma sedmimi leti spregovoril v materinem jeziku in s tem po mnenju takratnih sodnikov kršil kazenski postopnik. Tokrat je naletel na sodnika, ki mu je zgoraj omenjena razsodba ustavnega sodišča očitno že prišla na uho, kajti razsodil je, da pripadnik slovenske manjšine lahko govori na sodišču v slovenščini. Tudi tožilec je izjavil, da se pri svojih ugotovitvah ne more oddaljiti od obrazložitve ustavnega sodišča, ki dopušča pripadniku priznane slovenske manjšine, da se izraža pred sodniki v materinem jeziku; zahteval je oprostitev obtoženca, „ker ni zakrivil kaznivega dejanja".

Tako so tržaški Slovenci v najkrajšem času doživeli dve tako različni interpretaciji istega predpisa, in da postane absurdnost takega pojmovanja zakonitosti še bolj očitna: v obeh primerih se je sodišče sklicevalo na isto odločitev ustavnega sodišča. Zato slovenska narodnostna skupnost v Italiji, ko z zadovoljstvom sprejema pozitivno razsodbo tržaškega sodišča, seveda upravičeno zahteva, da morajo taka stališča sedaj postati ustaljena praksa.

Kirchschläger

na uradnem obisku v Sovjetski zvezi

Ta teden biva avstrijski zvezni predsednik Kirchschläger na uradnem obisku v Sovjetski zvezi, kjer je gost predsednika Brežnjeva. Predsednika Kirchschlägerja spremljata poleg drugih osebnosti tudi zunanji minister Pahr (ki je v Moskvo priskpel neposredno iz LR Kitajske, kjer je bil na večdnevnem obisku) in trgovinski minister Staribacher.

Predsednik Kirchschläger je napovedal, da bo pri razgovorih v Moskvi predlagal Dunaj za kraj srečanja, ki ga še za letos napovedujejo med sovjetskim predsednikom Brežnjevom in ameriškim predsednikom Reaganom.

Novo vodstvo ZSO

se je sestalo na prvi delovni seji

Na nedavnem občnem zboru na Radišah izvoljeni člani Nadzornega in Upravnega odbora Zveze slovenskih organizacij na Koroškem so se včeraj sestali na prvi delovni seji. Nadzorni odbor je za svojega predsednika ponovno izvolil Lipija Kolenika. Upravni odbor pa je izvolil člane posameznih pododborov ter začrtal smernice za bodoče delo.

V Upravnem odboru so poleg petčlanskega predsedstva, ki smo ga objavili že v zadnji številki, še naslednji člani: Brumnik Avguštin, Domej Teodor, Gotthard Vincenc, Jurič Marija, Kokot Ančka, Koncilija Franc, Kropivnik Franci, Kuhar Peter, Kumer Frida, Malle Auguštin, Malle Janko, Nachbar Jože, Ogris Kristijan, Pörtsch Drago, Schellander Roman, Schlapper Tonči, Serajnik Franci, Sima Valentin, Sturm Marjan, Travnik Miha, Wieser Feliks st. in Wieser Vinko, kot zastopnik študentov na Dunaju in v Gradcu pa sta v odbor kooptirana še Haderlap Maja in Verdel Roman.

Nadzornemu odboru pa poleg predsednika pripadajo še: Gröblacher Milena, Kupper Milan, Obid Vida, Ogris Hanzi, Parti Jože in Vauti Stanko.

Južni Tirolci dobijo

še tretji kanal za sprejemanje TV v nemščini

V svojih prizadevanjih za ohranitev narodne identitete so si južni Tirolci ob izdatni podpori Avstrije kot njihove zaščitnice uspeli izbojevati važne pridobitve tudi na področju modernih medijev množičnega obveščanja. Mislimo tukaj predvsem na televizijo, ki igra danes velikansko vlogo ne samo pri oblikovanju javnega mnenja, marveč tudi pri oblikovanju človekove miselnosti. Tam, kjer je za ohranitev narodne identitete jezik naravnost odločilnega pomena, pa je to še toliko bolj važno.

Doslej so imeli južni Tirolci uradno dodeljena dva lastna TV kanala, preko katerih lahko na celotnem ozemlju Južne Tirolske nemoteno sprejemajo prvi avstrijski in drugi zahodnonemški program; preko provizoričnih pretvornikov pa večina južnotirolskega prebivalstva poleg tega sprejema tudi še švicarski, drugi avstrijski in prvi zahodnonemški program.

Ker bodo južni Tirolci dobili uradno dodeljen še tretji lastni TV kanal, se je med njimi začela diskusija o vprašanju, za sprejemanje katerega nadaljnjega programa se naj bi potem odločili. Črto pod to razpravo je potegnila južnotirolska ljudska stranka, ki se je odločila za drugi avstrijski program in s tem tudi Ladincem, ki so se navduševali za švicarsko televizijo in zlasti njene sporede za retoromansko narodno skupnost, nedvoumno pokazala, kdo je gospodar v južnotirolski hiši. V Avstriji so to odločitev južnotirolske SVP že pozdravili ter napovedali, da bo ORF svoje oddaje iz Južne Tirolske (ki jih je bilo od leta 1974 do danes že okoli 800) v bodoče še pomnožil.

Avstrijska skrb za južne Tirolce zasluži res vse priznanje — toda Avstrija bi postala gotovo bolj verodostojna, če bi vsaj delček takega razumevanja pokazala tudi za potrebe lastnih manjšin, npr. tudi za njihove zahteve glede oddaj radia in televizije v njihovem jeziku.

Prušnikova ulica v Vojniku

priznanje protifašističnemu boju koroških Slovencev

Sodelovanje med Vojnikom in Slovenci na Koroškem sega še v čas, ko se je slovenski narod v junaškem narodnoosvbodilnem boju boril za svoj obstoj. Poimenovanje ulice v Vojniku po našem prvoborcu Karlu Prušniku-Gašperju pa pomeni priznanje in ponovno potrditev, da smo koroški Slovenci doprinesli pomemben delež k zmagi nad nacifašizmom in s tem k osvoboditvi slovenskega naroda, pa tudi k zopetni vzpostavitvi neodvisne demokratične republike Avstrije. Tudi če nam danes nekateri ta doprinos odrekajo, bo ostal zapisan v naši zgodovini z najbolj svetlimi črkami.

Tako je poudaril predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser minulo nedeljo v Vojniku pri Celju, kjer je bila v okviru prireditev ob Dnevu mladosti s posebno slovesnostjo dosedanja „Ulica žrtev fašizma" poimenovana po zaslužnem organizatorju protifašističnega boja na Koroškem Karlu Prušniku-Gašperju. Prisrčna slovesnost, ki je pričala o tradicionalnem prijateljstvu med prebivalstvom Vojnika ter zamejskimi Slovenci na Koroškem, je dala Vojniku praznično podobo; zlasti „Prušinkova ulica" je bila okrašena s cvetjem in številnimi zastavami, na njenem začetku je bil razpet transparent z geslom: „Seme, ki ga je bogato sejal, bo vzkalilo in obrodilo nove sadove".

Slovesnosti so se udeležili številni prebivalci Vojnika in sosednjih krajev, med njimi tudi predstavniki družbenopolitičnega življenja celjske občine, iz Koroške pa člani Gašperjeve družine, zastopniki naših organizacij in ustanov ter prosvetaši SPD „Zarja" iz Železne Kaple, ki so se na povratku s svojega gostovanja v Varaždinu ustavili v Vojniku, da s pevskim in recitatorskim nastopom skupaj z domačini prispevajo k bogatemu sporedu poimenovanja Prušnikove ulice.

Predsednik ZSO je v svojem govoru dejal, da se koroški Slovenci odločno zavzemajo za odprto mejo in dobrososedske odnose med Avstrijo in Jugoslavijo. Zlasti ob napetostih, ki danes ogrožajo mir v svetu, pomenijo taki odnosi v tem delu Evrope važen prispevek k miru in prijateljstvu med narodi. **„Vendar nas zadnji dogodki na Koroškem — tu mislim predvsem na napad na slovensko gimnazijo v Celovcu, ki prav danes praznuje 25-letnico obstoja, in na posamezne primere odrekanja pravic — potrjujejo v našem stališču, da manjšinske politike v okviru dobrososedskih odnosov ne moremo in ne smemo voditi kampanjsko. Enakopraven položaj manjšine je namreč sestavni del demokracije in demokratičnih odnosov v družbi, je morda najbolj čvrsta podlaga in hkrati jamstvo za trajno in plodno sodelovanje ob meji, in to v interesu vseh ljudi, ki živijo v tem prostoru, ne glede na jezik in narodno pripadnost."**

Koroški Slovenci smo trdno odločeni boriti se za naše demokratične pravice, je naglasil tov. Wieser. To našo borbo gledamo kot sestavni del borbe vseh zatiranih in zapostavljenih narodov sveta. Zato smo prepričani, da v tej borbi ne bomo sami — z nami so avstrijski demokrati in z nami sta matični narod in njegova država.

Prav na potrebo podpore narodne celote koroškim Slovencem, ki se morajo še danes boriti za svoj obstoj, pa je opozoril tudi znani koroški borec inž. Pavle Žaucer-Matjaž. Izrazil je pričakovanje, da bo Avstrija izpolnila obveznosti, ki jih je prevzela v državni pogodbi, ter zagotovila koroškim Slovencem vse tiste pravice, ki so potrebne za njihov obstoj in enakopraven razvoj. „Država, ki se ima za pravno, tega ne bi smela prezirati," je dejal tov. Matjaž, „zato so zahteve koroških Slovencev tudi naša obveza."

Posebej je tov. Matjaž opozoril na veliko zanimanje za Gašperjevo knjigo „Gamsi na plazu" (v slovenščini je v pripravi že četrta izdaja, pa tudi nemški in srbohrvaški prevod sta razprodana) in na uspešni začetek tekmovanja za Gašperjevo bralno značko ter poudaril: **„Njegovo delo ostaja in z njim bomo ohranjali tradicije koroškega partizanstva."** In predsednik borčevske organizacije v Vojniku ter znani koroški borec Jurij Bojanovič je v svojem pozdravnem nagovoru dejal: **„Ko bomo v bodoče hodili po Prušnikovi ulici, se bomo hvaležno spominjali človeka, ki se je vse življenje boril za lepšo bodočnost svojega ljudstva."**

KLUB SLOVENSKIH ŠTUDENTOV V CELOVCU:

Protislovenska gonja

je posledica nerešenega manjšinskega vprašanja

Zadnji protislovenski izpad na Koroškem, ko so neznani storilci poslopje slovenske gimnazije v Celovcu pomazali s protislovenskimi gesli, je v javnosti izzval širok odmev. Medtem ko demokratične sile ta napad obsojajo kot posledico in vidni višek v zadnjem času stopnjevane gonje proti koroškim Slovencem, zlasti del koroškega tiska skuša to akcijo podtakniti Slovencem samim in s širjenjem očitnih laži (npr. s trditvijo, da je bila ekipa ljubljanske televizije še pred policijo na kraju napisne akcije) ozračje v deželi še naprej zastrupljati.

V zvezi z mazaško akcijo je objavil oster protest tudi Klub slovenskih študentov v Celovcu, ki v svoji izjavi poudarja, da je ta skrunitev že doslej napeto ozračje na Koroškem še bolj zaostrila v škodo koroškim Slovencem. Pri tem KSŠ posebej omenja poročanje koroškega tiska in zlasti KTZ, ko se novinarji ne ustavijo niti pred tem, da bi pri bralcih z dvoumnimi komentarji napravili vtis, da so povzročitelji te „mazaške akcije žalostnega spomina" pripadniki slovenske manjšine. Tako se krivda za protislovenske izgrede podtikava Slovencem samim, pravi KSŠ, kar predstavlja metodo, ki ni brez zlih vzorov v zgodovini tiska.

Nasprotno ugotavlja KSŠ, da je mazaška akcija proti slovenski gimnaziji izraz v najnovejšem času okrepljenega sovinističnega razpoloženja v smislu gesla „Slovenska gimnazija — veliki strup". Saj je vendar isti tisk na Koroškem upravičeno demonstrativno akcijo slovenskih šolarjev na celovški postaji vzel kot povod za gonjo proti osrednji vzgojni in izobraževalni ustanovi Slovencev v deželi. „Vsi ti dogodki so končno izraz še vedno nerešenega manjšinskega vprašanja, pri čemer odgovornost za te trajno nerešene razmere nosijo tri v deželnem zboru zastopane stranke, še posebej vodilna stranka v deželi in deželni glavar sam," poudarja Klub slovenskih študentov v Celovcu. „Zato slovenski študenti ponovno zahtevamo demokratična in enakopravna pogajanja med predstavniki koroških Slovencev ter deželne oz. zvezne vlade, ker le s pravo rešitvijo manjšinskega vprašanja na osnovi člena 7 avstrijske državne pogodbe je mogoče uspešno nastopiti proti vzkalitvi šovinističnega razpoloženja."

Konferenčni center

ne bi smel postati glavno geslo volilnega boja

Kakor je bilo že zapisano, je v zadnjem času zlasti gradnja konferenčnega centra OZN na Dunaju razburjala duhove — ne toliko avstrijskega prebivalstva kot pa avstrijskega tiska, ki je to vprašanje postavljal kot najvažnejši problem avstrijske notranje politike. Zato tudi ni nobenega vzroka za začudenje, ko je tozadevna „ljudska zahteva" ÖVP dosegla nepričakovan odziv: proti gradnji konferenčnega centra se je izjavilo namreč 1,3 milijona volilnih upravičencev, kar predstavlja najvišjo udeležbo, kar jih je doslej bilo pri takoimenovanih ljudskih zahtevah.

Zdaj ljudska stranka ta uspeh seveda poskuša izkoristiti v svoje volilne namene. Toda trezna ocena kaže, da je pri tej ljudski zahtevi šlo za množično organizirano akcijo ob podpori domala vsega takoimenovanega neodvisnega tiska od Kurierja preko Kronenzeitung do Kleine Zeitung, ki ima zlasti v zveznih deželah precejšen monopol.

Izid ljudske zahteve je bil dokaj jasen — daleč nad milijon volilnih upravičencev se je izreklo proti gradnji konferenčnega centra. Mimo tega dejstva tudi vladna stranka ne bo mogla, četudi si prizadeva rezultat omalovaževati. Tako enostavno le ni, kot je menil kancler Kreisky, ko je trdil, da sta dobri dve tretjini volilnih upravičencev ostali doma in tako sledili njegovemu pozivu. Dejstvo namreč je, da je razpoloženje avstrijskega prebivalstva trenutno proti gradnji konferenčnega centra.

Pri tem pa tako mnenje ne izvira iz zavesti gospodarskih nujnosti, marveč iz organizirane politične taktike ljudske stranke, ki ji deloma nasedajo celo napredno misleče osebe in sile. Dejstvo je, da je ÖVP s to akcijo prvič v zgodovini zlorabila instrument neposredne demokracije, kot ga predstavlja takoimenovana ljudska zahteva; kajti kot najmočnejša opozicijska stranka bi v parlamentu gotovo imela dovolj možnosti, da bi učinkovito izrazila svoj protest — česar pa v konkretnem primeru seveda ni bilo lahko, saj je vendar sama bila tista, ki je svoječasno kot vladna stranka sklenila gradnjo tega centra.

Prav v to situacijo je padla tudi dokončna odločitev kanclerja Kreiskega, da bo kandidiral še za prihodnjo mandatno dobo; ob strani pa mu bo (o)stal predsednik sindikalne zveze Anton Benya, ki se bo prav tako še enkrat potegoval za to funkcijo. To je spričo naraščanja brezposelnosti brez dvoma važne odločitve. Posebno v okolici Dunaja postaja brezposelnost zlasti na gradbenem področju vedno bolj nevaren pojav in komur boj proti brezposelnosti ni le prazna beseda, ta se mora zavzemati tudi za gradnjo konferenčnega centra. V tem primeru pa gradnja niti ni važna samo iz gospodarskih vzrokov, marveč tudi in še posebno iz mednarodnopolitičnih ozirov: dokler ljudje med seboj govorijo, navadno ne streljajo drug na drugega.

Ob odločitvi za ponovno kandidaturo so kanclerja Kreiskega vprašali, ali se ne boji, da bi vprašanje gradnje konferenčnega centra lahko postalo zanj in za socialistično stranko usodepolno, če bo kljub uspehu „poskusnega galopa" ljudske stranke še naprej vztrajal pri tem projektu. Odgovoril je, da bo naloga socialistične stranke, da avstrijskemu ljudstvu pravilno tolmači tako gospodarski kot tudi mednarodni pomen takega centra v glavnem mestu Avstrije.

Če bo to uspelo, se bo moral volilni boj usmeriti na druga in važnejša vprašanja, kajti konferenčni center na Dunaju gospodarske zmogljivosti Avstrije niti ne bo rešil niti je pokopal. Zato bo treba čim prej iskati in uresničevati nova stremljenja, ki bodo avstrijskemu delavstvu zagotovila relativno polno zaposlitev in socialno zavarovano življenje. Dunajski konferenčni center kot glavno geslo prihodnjega volilnega boja bi bil vsekakor slabo spričevalo politične zrelosti avstrijskih strank.

fra-ter

POVZETKI IZ PREDAVANJA ŠVEDSKEGA MIROVNEGA STROKOVNJAKA JOHANA GALTUNGA:

„Velesili bi prej tvegali vojno, kakor da bi dopustili razpad svojih sistemov"

Pred kratkim je na Dunaju predaval o alternativah k politiki vojne, ki jo delajo na zapadu in vzhodu, profesor Johan Galtung, direktor Inštituta za mirovne vede v Oslu in svetovalec za mirovna vprašanja pri UNESCO, OECD in pri Evropskem svetu. Prinašamo povzetek najvažnejših misli predavanja, ki mu je nekaj dni pred velikim mirovnim pohodom na Dunaju sledilo več sto ljudi.

EKONOMSKI IN STRATEŠKI INTERESI SO OSNOVNI VZROK VOJNE POLITIKE VELESIL

Strokovnjak Galtung je vprašal: zakaj vodita danes obe velesili politiko, ki povečuje nevarnost vojne — vojne, ki bi prav gotovo bila zadnja svetovna vojna? Kako moreta imeti interes na taki vojni, ko pa vesta, da tudi sami verjetno ne bi več mogli uživati sadov osvojitve tujih ozemelj in strateških pozicij?

Pogled na razvoj dogodkov v današnjem svetu nam prikazuje, zakaj je to vendarle mogoče. ZDA in Sovjetska zveza sta velesili, ker jima je uspelo nakopičiti v svojih rokah ogromno količino gospodarske, politične in vojaške moči na račun manjših, gospodarsko in vojaško šibkejših dežel in ljudstev. Odvisne dežele in odvisna ljudstva pa stremijo po neodvisnosti, ker bi se jim godilo bolje, če bi si svojo usodo lahko krojila sama, svobodno razpolagala s svojimi naravnimi bogastvi in uveljavljala politične razmere po lastni presoji in volji.

Seveda pa velesili ne bi mogli biti velesili, če ne bi več mogli obvladati manjših dežel. Amerika ne bi bila več tista mogočna Amerika, če recimo ne bi več mogla preko svojih multinacionalnih koncernov izkoriščati naravnih bogastev v Južni Ameriki, Aziji in Afriki. Ne bi bila več ista, če preko danes vladajočega svetovnega gospodarkega reda ne bi mogla dirigirati svetovne trgovine, cen surovin in finančne politike. Ne bi bila vojaško tako prevladujoča, če ne bi razpolagala nad strateškimi točkami po vseh celinah in morjih, če ne bi mogla obravnavati Južne Amerike kot svojo „vežo" in določati, kdo recimo v Nikaragvi ali El Salvadorju sme priti na vlado in kdo ne.

Isto velja za Sovjetsko zvezo. Brez dominacije nad vzhodno Evropo ne bi imela gospodarske moči, kakor jo ima. Dežele vzhodne Evrope morajo svoje gospodarske ukrepe v prvi vrsti uravnavati po potrebah in direktivah „velikega brata", potem šele pridejo lastni interesi. Če pa tak način odnosov privede do situacije kot jo trenutno doživljamo v Poljski ali pa kakor je bilo leta 1968 na Češkem, pa vemo, kaj je posledica.

Ideologija obeh velesil je ta: svet bi bil boljši, če bi povsod veljal ali ameriški ali ruski sistem. Vsaka od obeh skuša z vsemi sredstvi uveljavljati tiste razmere, ki njenim vladajočim najbolj odgovarjajo. To je v Ameriki tradicionalni velekapital, v Sovjetski zvezi pa nova socialistična buržoazija.

Za ZDA naj v svetu glede strateških surovin, kot so to npr. nafta in važne rude, najbolje ne bi bilo nobenih meja. Če pa se narodi temu upirajo in hočejo sami razpolagati nad tem naravnim bogastvom, tedaj bi ZDA bile pripravljene sprožiti vojaški napad na te dežele. Kajti takšna politika ogroža obstoj velesile Amerike. Čim večja postaja kriza ameriškega gospodarstva, čim večji postaja konkurenčni boj na svetovnem trgu, tem večja postaja tudi nevarnost vojaškega konflikta s strani ZDA.

Za Sovjetsko zvezo je vrhunskega pomena geopolitični interes. Trinajst sosednih dežel, ki jo obdajajo, naj tvori „varnostni pas". Pri tem ni važno, ali želi katera od teh dežel izvajati suvereno politiko. Če hočejo Poljaki več svobode in to ne paše v sovjetski koncept, potem svobode ne sme biti, kar je treba v skrajnem slučaju izsiliti z vojaško močjo.

Sovjetska zveza je pripravljena k intervenciji predvsem v dveh slučajih: tam, kjer je možno spraviti na oblast prosovjetski režim ali pa kjer obstaja nevarnost, da kakšno ljudtvo hoče odstraniti prosovjetsko oblast. Po navadi sovjetska vojska „priskoči na pomoč", potem ko jo pokličejo kakšne „napredne", „demokratične" sile ali „delavski razred".

Profesor Galtung meni, da sovjetska politika v principu ni nič drugačna od ameriške, obe sta imperialistični in subversivni. Medtem ko so ZDA intervenirale v vseh koncih sveta, je Sovjetska zveza neposredno vojaško posredovala samo regionalno, protistabilizacijsko pa deluje prav tako kakor ZDA na vseh koncih sveta.

(Dalje na 7. strani)

OB 25-LETNICI ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU:

„Dragoceno obdobje četrtstoletnega višjega izobraževanja“

Slavnostna akademija, v soboto v Ločah in v nedeljo v Celovcu, je bila višek letošnjega praznovanja 25-letnice obstoja Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Edina slovenska srednješolska ustanova na Koroškem se je kljub oviram in težavam razvila v sodobno splošnoizobraževalno srednješolsko ustanovo, ki je neprecenljivega pomena za slovensko narodno skupnost na Koroškem. Slovenska gimazija praznuje svoj srebrni jubilej v času, ko jo skrajni nestrpneži ponovno blatijo, v času, v katerem ne moremo ugotoviti, da bi bile osnove te gimnazije dobro zaščitene, saj se koroški Slovenci še vedno trudimo za demokratično ureditev predšolske vzgoje, zadovoljivo rešitev osnovnega šolstva prav tako pa za razširitev slovenskega strokovnega šolstva.

Združeni zbori zaključujejo nedeljsko akademijo

Slovenska gimnazija se zaveda svojega položaja, zato navezuje tudi tesnejše stike s podeželjem. Sobotna slavnostna akademija v Ločah je izraz takšnih teženj in dober odziv in spretno zrežiran spored dajejo takšnim iniciativam prav. Prenapolnjena dvorana delavske zbornice v Celovcu pa je dan navrh ponovno podčrtala povezanost Slovencev s svojo gimnazijo.

PREMAGALI SMO OVIRE

Prav vsi pa se zavedamo tudi težav, ki jih je bilo treba prekoračiti, da se je razvila šola do današnje razvojne stopnje. Prva prizadevanja za ustanovitev slovenske srednje šole v Celovcu segajo že v prva povojna leta, Slovenska prosvetna zveza je tedaj iskala že primerna mesta za njeno namestitev, kakor pravi bivši predsednik ZSO dr. Franci Zwitter v svojih čestitkah v jubilejnem zborniku slovenske gimnazije. Z odlokom prosvetnega ministra Drimmla pa je maja 1957 padla končna odločitev za ustanovitev gimnazije, ki jo zagotavlja tudi državna pogodba z leta 1955.

V prvem šolskem letu (1957/58) se je prijavil 101 dijak, profesorski zbor pa je štel 11 profesorjev. Sedaj obiskuje gimnazijo v 18 razredih 515 dijakov, profesorski zbor pa se je razširil na 37 članov, od tega jih je kar 19, ki so napravili svoj zrelostni izpit na slovenski gimnaziji. Od ustanovitve naprej je bil deset let ravnatelj njen ustanovitelj dvorni svetnik dr. Joško Tischler, ki mu je leta 1967 sledil dvorni svetnik dr. Pavle Zablatnik. Za njim pa vodi šolo od 1. januarja 1978 naprej dr. Reginald Vospernik. Vsi se še spominjamo, kako je bila gimnazija dolga leta tako rekoč podnajemnica v gimnaziji v Lerchenfeldstraße, kjer so dijaki imeli popoldanski pouk. Šele leta 1975 se je izpolnila dolgoletna želja po modernem in sodobno opremljenem lastnem šolskem poslopju.

Z zrelostnim izpitom je zapustilo gimnazijo do sedaj 661 dijakov, letos se jim bo pridružilo še okoli 50 dijakov. Skupno pa je obiskovalo gimnazijo vsaj krajši čas že nad 2000 gimnazijcev.

Na nedeljski slavnostni akademiji je potem, ko so jo otvorili tamburaši iz pobratenih Loč, spregovoril ravnatelj šole dr. Reginald Vospernik. Uvodoma je dejal: „V deželi in državi, ki ima šole z bogato in večstoletno tradicijo, je to kratka, skorajda šele otroška doba. Za narodnostno skupnost pa, ki ji usoda v tisočštiristoletni dobi avtohtone naselitve v tem prostoru ni dodelila sedeža ob bogati mizi, pomeni četrtstoletna zgodovina višjega izobraževanja dragoceno obdobje.“ Nadalje je ugotovil, da si je gimnazija utrdila svoj položaj znotraj slovenske narodnosti kakor tudi znotraj državnega pedagoškega dogajanja. Gimnazija ima tudi številne povezave s šolami drugih zveznih dežel in se trudi za strpnejšo bodočnost, zato je ravnatelj dejal: „Zato globoko obžalujemo, da gotovi krogi, ki so v zadnjem času poskrbeli za hudo žaljivo psovanje Slovencev na pročelju gimnazije, ne morejo ali ne marajo razumeti naših teženj po skupni poti vseh, ki so dobre volje.“

Še enkrat pa se je dotaknil velikih družbenih sprememb, ki zahtevajo večje upoštevanje gospodarskih in tehničnih ved v izobrazbi. Kot pomemben korak na tej poti je označil abiturientski tečaj na trgovski akademiji, ki je lani prvič stekel. Klical je vsem šolnikom, kulturnikom in političnim organizacijam, da naj skrbijo za to, da bo tudi v prihodnjih letih ta tečaj napolnjen.

Z zahvalo vsem sotrudnikom je zaključil svoj govor in dejal, da naj nismo zaskrbljeni za bodočnost narodnega občestva, dokler dorašča na tej šoli samozavestna, izobražena mladina.

Kot zastopnik prosvetnega ministra Sinowatza je navzoče pozdravil ministrski svetnik dr. Wolfgang Zechner. Poudaril je pomen gimnazije, „na kateri se vsi učenci učijo enega jezika več“, izrazil pa je tudi svoje prepričanje, da se v današnjem svetu, polnem strahu, Slovencem ni treba bati pred izginitvijo slovenskega jezika (to upanje bi bilo seveda bolj upravičeno, če bi ministrstvo pri sedanji reformi upoštevalo predloge koroških Slovencev). Kot predstavnik deželnega šolskega sveta je v odsotnosti deželnega glavarja Wagnerja in predsednika Kircherja pozdravil goste in želel slovenski gimnaziji še veliko uspehov vodja manjšinskega šolskega oddelka vladni svetnik Rudi Vouk.

Majda Poljanšek, predsednica komiteja za vzgojo in telesno kulturo SR Slovenije, pa je povedala, da doseženi rezultati gimnazije jasno potrjujejo utemeljenost obstoja te slovenske šole na Koroškem. Slovenska gimnazija ni le pedagoška ustanova, temveč preko tega tudi še žarišče in tvorec človečanske in narodne zavesti, ki ji je tuja vsakršna nacionalistična nestrpnost.

V imenu staršev pa je spregovoril dipl. trg. Janko Urank, ki vidi naloge šole v tem, da vzgaja dijake v dobre državljane in demokrate, ter v ljudi, ki poznajo svoje pravice.

SLAVNOSTNA AKADEMIJA

Kulturni spored slavnostne akademije so odločilno sooblikovali absolventi slovenske gimnazije, ki nastopajo še naprej v samostojnih vokalnih ali vokalno-instrumentalnih skupinah.

Nastopili so: šestčlanska skupina „Drava“ iz Borovelj, pod vodstvom Romana Verdela, skupina, ki nastopa predvsem v Rožu; lanskoletni maturantje, ki jih poznamo pod imenom „Mladi mi“; mešani zbor Kluba slovenskih študentov v Gradcu pod vodstvom Berteja Logarja, zbor torej, ki se trudi, da bi obiskal čim več krajev na južnem Koroškem, predvsem v narodnostno ogroženem območju. Na oder je stopila tudi spet Magda Koren, ki je maturirala leta 1975 in jo poznamo po njenih popevkah. Zaigrala pa je tudi druga generacija „Veselih študentov“, ki se je spet zbrala in zagodla znane viže. Okoli 60 članov pa je štel zbor, ki so ga za to obletnico sestavili pevci-absolventi, da bi pod vodstvom Aleša Schusterja zapel dve pesmi. V zadnjem hipu sta se mu pridružila tudi še oba predsednika obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev dipl. inž. Feliks Wieser in dr. Matevž Grilc.

Sedanji dijaki Zvezne gimnazije za Slovence pa so pod vodstvom prof. Joška Kovačiča nastopili v mladinskem zboru. Nov pojav pa je, da se dijaki-pevci zbirajo že po razredih: tako sta pod vodstvom prof. Antona Feiniga nastopila zbor 5. a razreda, pod vodstvom Magde Wernig pa zbor 7. a razreda. Tercet družine Sturm, brat in sestri iz 3., 4. in 6. razreda pa so zaigrali „Adijo, pa zdrava ostani“. Drugi del sporeda je otvoril popansambel „Jagadani“, 5-članska skupina dijakov 6. in 7. razreda, ki se s svojo glasbo bavi s sodobnimi problemi. Prav gotovo zelo privlačne pa so bile plesne vizije, ki so jih pod vodstvom prof. Milana Kuppra lahkotno pričarali na oder dijaki četrtih in osmih razredov s temperamentnim povezovanjem jazz-gimnastike in telovadnih prizorov, vse to ob spremljavi izbrane glasbe in svetlobnih efektov.

Kdor si je ob srebrnem jubileju gimnazije skušal napraviti širši pregled delovanja in življenja te šole, pa je imel možnost kupiti poseben zbornik, ploščo ali kaseto, na katerih sliši tudi historične posnetke gimnazijskih zborov. Zbornik, ki zaobsega zgodovinski razvoj te vzgojne ustanove, analizira delovanje dijakov na šoli, spremembe socialnega sestava dijakov in še drugo, prav tako pa ploščo, bomo obširneje predstavili v prihodnji številki Slovenskega vestnika.

V okviru proslav 25-letnice obstoja gimnazije so se dijaki in profesorji spomnili tudi 40. obletnice pregnanstva in upora koroških Slovencev (glej poročilo na 4. strani), prejeli pa so tudi številne čestitke, med drugim tudi s strani Zveze slovenskih organizacij, katere telegram objavljamo posebej na tej strani. Prejšnji teden pa je obiskala gimnazijo tudi baletna skupina osnovne šole Ljubljana-Vič, da bi čestitala gimnaziji. Ob tej priliki je zbranim dijakom in profesorjem zaplesala odlomke iz jugoslovanskih opernih in ljudskih plesov.

AULA SLOVENICA
CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7

Vljudno vas vabimo na razstavo slikarskih del

Nikolaja Omerse
(1911—1981)

Razstava je odprta do 11. junija 1982 dnevno od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Na prireditvi v avli gimnazije

Čestitke ZSO slovenski gimnaziji . . .

Ob 25-letnici obstoja in uspešnega delovanja Zvezne gimnazije za Slovence izrekamo njenemu vodstvu, profesorskemu zboru in dijakom naše iskrene čestitke.

Gimnazija za Slovence je v malem dokaz, da bi celovita enakopravnost slovenske manjšine na šolskem področju kot tudi na ostalih področjih družbenega življenja, jamčila ohranitev naše identitete, ter naš obstoj in razvoj.

Vedno smo pozorno spremljali razvoj te za slovensko narodno skupnost na Koroškem izredno važne ustanove. Kot osrednja slovenska narodno-politična organizacija smo prepričani, da bo nadaljnje vzgojno delo gimnazije bistveno prispevalo k temu, da si ustvarimo boljše pogoje za dosego naših v členu 7 Avstrijske državne pogodbe zajamčenih pravic.

Zavedamo se, da se bomo morali v prihodnjem obdobju skupno in dosledno boriti za nadaljnjo izgradnjo manjšinskega šolstva in za večje upoštevanje slovenščine v predšolski vzgoji, ter osnovnem in strokovnem šolstvu. Koroški Slovenci smo vzeli Slovensko gimnazijo kot svojo, kar je najboljši dokaz za naše zaupanje v to ustanovo. Ko Vam Zveza slovenskih organizacij želi, da bi pri Vašem nadaljnjem delu bili čim bolj uspešni in vzgajali mlado generacijo koroških Slovencev v demokratičnem in narodnozavednem duhu, Vam hkrati zagotavljamo tudi vso našo podporo.

dipl. inž. Feliks Wieser
predsednik ZSO

...in Združenju staršev

Ob 25-letnici obstoja in uspešnega delovanja Zvezne gimnazije za Slovence tudi Združenju staršev in Vam spoštovani gospod predsednik izrekamo čestitke. Prepričani smo, da vrši Združenje staršev izredno pomembno nalogo pri razvoju te za našo narodno skupnost tako pomembne ustanove. Zveza slovenskih organizacij se bo tudi v prihodnje prizadevala, da bi sodelovanje z Združenjem staršev bilo čim bolj plodovito in v korist naše narodne skupnosti. Prosimo, da naše čestitke prenesete tudi odboru.

dipl. inž. Feliks Wieser
predsednik ZSO

Ritmična gimnastika navdušuje

OTROK IN ŠOLA

Slovenščina na ljudski šoli

Dvojezična ljudska šola je v vsakem oziru enakovredna enojezični. Res je sicer, da se od učencev in učiteljev zahteva nekoliko več napora. Toda eni in drugi od leta 1945 naprej, ko je bilo uvedeno splošno dvojezično šolanje, pa tudi po letu 1958, ko je dvojezičnost na ljudskih šolah južne Koroške utrpela močan udarec, v nobenem oziru ne zaostajajo za samo enojezičnimi vrstniki. Učenci se učijo dveh jezikov, učitelji pa poučujejo nemško in slovensko. Njihovo dvojezično učenje in delo je po kvaliteti in učinku visoko nad samo enojezičnim. Po vsej pravici so na to lahko ponosni.

Učni načrt za manjšinsko šolstvo predvideva popolno usklajevanje s poukom na ostalih avstrijskih šolah. Prestop v višje šole dvojezičnim solarjem ne prinaša več in tudi ne manj težav, kot vsem ostalim šolarjem v Avstriji. Trditev, da dvojezična šola oškoduje učence, ki niso prijavljeni k dvojezičnemu pouku, ne drži. Drži pa, da nekateri starši zapostavljajo svojega lastnega otroka s tem, da ne koristijo edinstvene priložnosti, da bi mu dali možnost mimogrede priučiti se dveh jezikov.

Medtem ko se je nekdanja utrakvistična ljudska šola slovenščine posluževala samo tako dolgo, da se je otrok za silo priučil nemškega jezika, je na sedanjih ljudskih šolah vsaj v prvih treh razredih predpisana dosledna dvojezičnost, tudi če je k dvojezičnemu pouku prijavljen samo en učenec. Pouk teče simultano, t. j. skupno in hkrati v obeh jezikih. Medtem, ko se učitelj posveti prijavljenim učencem v slovenkem jeziku, zaposli ostale s kako pismeno nalogo. Na četrti šolski stopnji pa je slovenščina samo še predmet. Otroci, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku, imajo na prvih treh stopnjah pravico do dosledne dvojezičnosti in to v vseh predmetih. Starši naj pazijo na to, če se predpisana dvojezičnost tudi v praksi izvaja. Že v zvezkih bodo z lahkoto ugotovili, če sta oba jezika v ravnotežju. Če ne, pa bomo poskrbeli, da ne bomo prikrajšani še za tistih nekaj pravic, ki jih imamo.

oto

! PRIJAVITE OTROKE K DVOJEZIČNEMU POUKU !

Mladina se spominja

dogodkov pred štiridesetimi leti

„Tisti, ki se ne spominjajo preteklosti, so obsojeni, da jo še enkrat dožive" — ta globoka misel znanega ameriškega filozofa Santayane velja tudi danes, ko obhajamo štiridesetletnico pregnanstva in upora koroških Slovencev. Vsebine tega izreka se zaveda tudi naša mladina, ki nikakor ne bi želela doživeti vsega tistega strašnega gorja, kot so ga doživljali njeni starši, ko se je tudi nad našim narodom razbesnel zločinski nacizem. Zato se naša mladina zavestno spominja tedanjih dogodkov in se aktivno vključuje v naša skupna prizadevanja, da bi si z ohranjanjem živega spomina na preteklost utrli iz sedanjosti pot v boljšo bodočnost, ko med ljudmi ne bi bilo več sovraštva, marveč bi vladalo prijateljstvo med narodi v svetu miru.

V tem smislu je potekala tudi spominska slovesnost, ki jo je na predvečer obletnice avstrijske državne pogodbe priredilo krajevno združenje Celovec Zveze slovenske mladine. V polno zasedeni modri dvorani celovškega Doma glasbe je mladina pripravila izvrsten spored, namenjen predvsem mladim, katerim pa so se pridružili tudi jugoslovanski konzul Alfonz Naberžnik, predstavniki Zveze slovenskih organizacij in Zveze slovenskih izseljencev in drugi gostje.

Ko je uvodoma kratko orisal dogodke pred štiridesetimi leti, je Franci Karničar ostro zavrnil tudi deželnega glavarja Wagnerja, ki je prav na osrednji slovesnosti ob 40-letnici pregnanstva koroških Slovencev zanikal doprinos koroških Slovencev in sploh protifašističnih borcev k osvoboditvi Avstrije. Predstavnik ZSM je poudaril, da mora predvsem mladina gojiti tradicije protifašističnega boja, katerega sad je tudi državna pogodba in njen 7. člen, ki pa ga Avstrija še vedno ni izpolnila.

Spomin na dogodke pred štiridesetimi leti so potem v izbrani besedi in pesmi obudili recitatorji in glasbena skupina naše mladine, kot gost pa sta pevski zbor in recitatorska skupina KUD „Ivan Novak-Očka" iz Tacna pri Ljubljani v izvrstno podanem recitalu ponazorila dobo, ko se je slovenski narod boril na življenje in smrt ter si v junaškem narodnoosvobodilnem boju priboril častno mesto med svobodnimi narodi.

Štiridesetletnice pregnanstva koroških Slovencev in njihovega oboroženega upora proti nacističnemu nasilju pa se je spomnila tudi naša dijaška mladina. V okviru proslav 25-letnice obstoja Zvezne gimnazije za Slovence so pretekli teden v avli gimnazije dijaki 7. a in 7. b razreda pod vodstvom mag. Maje Millonig in mag. Štefana Pinterja pripravili ustrezen spored. Sprva so prikazali diaprojekcije dokumentov iz dobe, ko so nacisti izselili številne slovenske družine z domače zemlje in ko je na Koroškem prišlo do prvih oboroženih spopadov z okupatorjem. Projekcije so bile podkrepljene z ustreznim komentarjem, ki ni bil zgolj dokumentarnega značaja, ampak je v le-tem bil prikazan tudi kulturnoumetniški doprinos našega naroda v tem obdobju naše zgodovine.

V drugem delu prireditve so nastopali recitatorji obeh sedmih razredov, ki so doživeto interpretirali dela koroških pesnikov in pisateljev, ki so v verzih in prozi pisali o tem krutem času. Izvajanja recitatorjev so s pripovedovanjem, kako so ta čas doživljali, dopolnili Marija Olip, Franc Černut, Ljudmila Sticker in dipl. trg. Janko Urank. Iz njihovih pričevanj je bilo razvidno, kako so trpeli v pregnanstvu, zato so opozarjali mladino, naj se zaveda, kaj pomeni biti svoboden in da je treba storiti vse, da se taki časi nikoli več ne vrnejo.

Ob tej priložnosti je ravnatelj dr. Reginald Vospernik pozdravil številne goste, med njimi bivšega ravnatelja gimnazije dr. Zablatnika, dr. Zwittra, dr. Grilca, predstavnike slovenskih dijaških domov in druge.

PRAVNIK DR. ANDORFER V KSŠ NA DUNAJU:

„Napad je najboljša obramba"

V petek 21. maja 1982 je v Klubu slovenskih študentov na Dunaju predaval znani pravnik dr. Anton Andorfer o manjšinski zakonodaji v Avstriji. Po kratkem uvodu, v katerem je seznanil poslušalce o splošnih pravilih avstrijskega prava, je podrobneje govoril o aktualnem položaju pravnega stanja v Žitari vasi. Zapleteni pravni položaj je obravnaval zelo podrobno in nazorno. Bistveno je, da bo ta pravna zadeva imela izredno tehtne posledice tudi v splošni manjšinski politiki. Kajti pritožba, ki sta jo vložili osrednji slovenski organizaciji pri ustavnem sodišču, se ne nanaša samo na uporabo slovenskega jezika na uradih in na dvojezične napise v žitrajski šoli, marveč tudi na topografske napise v širšem pomenu. Ker sedmojulijska zakonodaja za Žitaro vas ne predvideva dvojezičnih napisov, bi pozitivna odločitev ustavnega sodišča razveljavila del tega za nas nesprejemljivega zakona. S tem pa ne bi bil zavrnjen le del krivičnega manjšinskega zakona, ampak tudi neresnične trditve (ki jih zlasti tudi deželni glavar Wagner vedno spet ponavlja), češ, da je člen 7 izpolnjen.

Zadeva okoli Žitare vasi in ravnatelja Kukovice je pravno gledano defenzivnega značaja, toda dr. Andorfer meni, da tudi tukaj velja pregovor, da je napad najboljša obramba (in to tudi v pravu!). Tozadevno je mnenja, da osrednji organizaciji še nista izkoristili vseh pravnih možnosti. In tudi svoja izvajanja je zaključil z ugotovitvijo, da bi ob odločnejšem nastopanju lahko marsikatera odločitev izpadla v našo korist.

V tej luči brez dvoma lahko z napetostjo pričakujemo odločitev ustavnega sodišča. Sicer pa je naša naloga, da se povsod zavzemamo za naše pravice ter se solidariziramo z ravnateljem žitrajske šole Kukovico. *Flori Wieser in Lipan Ogris-Martič*

V AULI SLOVENICI V CELOVCU:

Razstava del slovenskega slikarja Nikolaja Omerse

Organizatorjem društva Aule slovenice je spet uspelo, da v svojem prostoru razstavljajo dela enega najpomembnejših slovenskih slikarjev, ki je svojo umetniško pot pričel v četrtem desetletju našega veka. Gre za predstavitev izbora umetniških del Nikolaja Omerse, predstavnika tiste generacije slovenskega slikarstva, ki brez dvoma predstavlja prelomnico v slovenski likovni umetnosti štiridesetih let.

Predsednik društva Aula slovenica dr. Mirt Zwitter, je na otvoritvi pretekli ponedeljek pozdravil številno občinstvo, med drugimi tudi svojce pokojnega umetnika in prof. Milito Stele-Možina. Slednja je kot umetnostni zgodovinar spregovorila o pričujoči razstavi Nikolaja Omerse. Najprej je opisala njegovo življenje, njegovo umetniško pot, ki ga je vodila v razna mesta, kjer se je izpopolnjeval pri profesorjih Mujadziču, Kljakoviču, Vanki, Tartagliu in drugih. Svoj umetniški svet je Omersa sprva izražal v raziskovanju barve in s težnjo po čim večji skladnosti in notranji urejenosti barvnih odtenkov. S tem se je pridružil znani skupini Neodvisnih. V njegovih različnih motivih so stalno prisotne: krajina, kasneje tudi posebno mestne vedute — avtoportreti — tihožitja — akti.

Ko je prof. Stele analizirala Omersino umetniško pot, je tudi omenila čas fašizma, ko je bil v raznih koncentracijskih taboriščih, kjer je nastala v skicirkah vrsta risb malega formata iz življenja internirancev in beguncev. Potem pa je orisala zadnji dve desetletji umetnikovega ustvarjanja in tozadevno dejala: „Nekako po letu 1962, se stroga konstrukcijska mreža nekoliko zrahlja, čeprav ostajajo obrisi še vedno eden od osnovnih nosilcev kompozicije. V tem smislu je značilna predvsem vrsta Omersinih slik iz Pirana. V zadnjih letih se v svet umetnikovega oblikovanja močneje vrača čustveni element in s tem povezana slikovitost, ki jo dosega mnogokrat v izredno pretanjenih, lazurnih nanosih ter v ta namen večkrat poseže po tehniki tempere.

Ob vsem motivnem repertoarju, ki je prisoten ves čas, postaja Omersa v zadnjih letih vedno bolj slikar krajine in mestnih vedut oziroma mestnih organizmov. Neštetokrat uporablja ljubljanske ulice, trge, posebej pa nabrežja na levem in desnem bregu Ljubljanice; z enako ljubeznijo se posveča stari piranski arhitekturi, trgom, obzidjem, streham, obokom, pomolom in svetilnikom. Mislim, da lahko s polno pravico imenujemo Nikolaja Omerso pesnika Ljubljane in Pirana v likovni govorici."

Zato lahko tudi upravičeno zapišemo, da gre ob razstavi Nikolaja Omerse za prikaz vrhunske slovenske slikarske umetnosti in zato ljubiteljem likovne umetnosti priporočamo, da te edinstvene priložnosti ne zamudijo in si razstavo v Auli slovenici ogledajo.

NOV ZBORNIK, KI NAJ BI SPROŽIL ŠIROKO DISKUSIJO:

„Kein einig Volk von Brüdern"

Te dni je izšla pri dunajski založbi „Verlag für Gesellschaftskritik" zbirka člankov o problematiki v zvezi s slovensko narodno skupnostjo na Koroškem pod naslovom „Kein einig Volk von Brüdern." Vsi avtorji so znanstveni sodelavci celovške univerze. Zbirka ima posebno mesto, ker se je zbrala skupina znanstvenih delavcev, predvsem asistentov, da bi obravnavali skupno aktualen, sodoben problem. Celovška univerza se že od ustanovitve naprej trudi za čim tesnejše sodelovanje s svojim okoljem. Že simpozij o plebiscitu je bil tak poizkus. Zato se avtorji zavedajo, da so njihovi prispevki le začetek širše diskusije. Prepričani pa so, da je na razmerju obeh narodov v deželi mogoče meriti demokratičnost in razvojno stopnjo določene družbe. Lotili so se „koroškega problema" s stališča raznih modernih družbenih ved, pri tem pa ne zamolčijo, da imajo določeno prepričanje: zavestno se zavzemajo za „tiste, ki se že leta borijo za svoje posebnsti in s tem za svojo identiteto." Predvsem pa si avtorji želijo široko razpravo, ki naj bi v perspektivi prispevala k pravični politiki v tem vprašanju.

Ob začetku zbirke so članki, ki dajejo določen zgodovinski, jezikovni, psihološki in ekonomski pregled. Drugi del člankv daje neposredno informacijo o „koroški realnosti", predvsem na področju javnih občil, politike in kulture. Ob koncu pa so objavljeni prispevki, ki so „abstraktnejši" in obravnavajo koroško realnost s psihološkega in družbenoznanstvenega vidika.

Manfred Moser in **Jakob Huber** obravnavata jezikovno in socialno identiteto Slovencev in možno vlogo znanosti v tem sklopu. **Heinz Dieter Pohl** in **Otto Kronsteiner** se bavita predvsem z jezikovnimi vidiki dvojezičnosti na Koroškem, tudi v zvezi s krajevnimi napisi.

Willibald Holzer je skušal analizirati koliko desno ekstremnega naziranja je še skritega v koroških publikacijah 70-ih let, saj se nekateri zelo trudijo ustvariti vtis, kot da desnega ekstremizma ne bi bilo več. **Robert Saxer** raziskuje na primeru poročanja o Oktobrskem taboru strategijo časopisov zamolčati številna dejstva. **Franz Dotter** se posveti poročanju koroških časopisov v zvezi s problematiko krajevnih napisov in ugotavlja, da ima poročanje vidne elemente narodnostnega boja. **Dietmar Pickl** obravnava pomen „koroške domovinske kulture", ki ima močno vlogo pri mobilizaciji in emocionalizaciji prebivalstva, pri tem ugotavlja, da ima tudi Kärntner Landsmannschaft močan politični značaj. **Valentin Sima** raziskuje politična ozadja proslav za 10. oktober leta 1980 in pripravljenost oficialne Koroške obravnavati manjšino kot enakovrednega partnerja.

Peter Heintel raziskuje mehanizme in medsebojno odvisnost „večine" in „manjšine", in kakšne težave nastajajo v takšnem razmerju. **Ewald Krainz** obravnava globinskopsihološke aspekte manjšinskega vprašanja, predvsem kako nastaja strah pred vsem, kar je drugačno. **Wolfgang Holzinger** je prepričan, da vzroke za specifično diskriminacijo manjšin v Avstriji ne smemo iskati v prvi vrsti v ekonomskih mehanizmih, temveč bolj v političnih, pravnih in ideoloških motivih v zvezi z nastajanjem avstrijske države.

Gerhard Steingress kritično analizira zadržanje avstrijske socialdemokracije do drugih narodnosti in narodnostnih skupin, pri tem navaja določeno povezanost njihovih pozicij z meščanskim in nemško-nacionalnim taborom. Zbirko pa zaključuje članek **Mihaela Polemisa,** ki obravnava vprašanje kako določiti, kdo spada k manjšini, pri tem zavrača „subjektivno-idealistična" stališča ravno tako, kot pozicije „priznavalnega stališča".

Med avtorji je tudi precej ne-Koroščev. Hočejo se soočati z novo „domovino" in se vključiti v reševanje obstoječih problemov. Vzrok za njihovo zanimanje za manjšinsko problematiko je med drugim tudi situacija, v kateri se je znašla univerza po ustanovitvi. V javnosti so jo skušali izolirati, zato so se njeni pripadniki počutili potisnjene ob rob, podobno kot koroški Slovenci.

Zbirka je tudi določena prelomnica, ker se skuša znebiti zgolj zgodovinskega obravnavanja problema. Pri pisanju samem pa je pri avtorjih zrasla potreba po skupnem obravnavanju člankov. Zato so jih večkrat skupno predebatirali, dokler se ni izcimila sedanja oblika in vsebina članka. Za članek pa odgovarja vsak seveda sam.

Za jesen (22./23. oktobra 1982) pripravlja skupina avtorjev dvodnevni simpozij na isto temo, na katerem bodo sodelovali mednarodni strokovnjaki. Pričakujejo pa tudi čim večje sodelovanje Koroščev obeh jezikov.

Univerza je zbirko od začetka podprla, zamisel za delo je celo od profesorja Rumplerja, ki je odgovoren za delo univerze v javnosti. Knjiga obsega 450 strani, prednaročniška cena znaša do 4. junija šil. 200.— (pozneje 240.—), naročite jo pa lahko preko knjigarne „Naša knjiga", oz. pri Franzu Dotterju na celovški univerzi (telefon 23 7 30 / 474).

Založba Slov. matice se je predstavila

Obe slovenski knjigarni v Celovcu — knjigarna „Naša knjiga" in Mohorjeva knjigarna se smatrata za dolžne, da posredujeta slovensko kulturo sosednjemu narodu in obratno. Zato sta sklenili, da v prihodnje priredita več predstavitev založniške dejavnosti založb matičnega naroda.

Tako sta pretekli torek vabili na predstavitev založniške dejavnosti Slovenske matice v Ljubljani. Gosta iz Ljubljane je v imenu obeh knjigarn pozdravil dvorni svetnik dr. Pavle Zablanik, ki je naglasil, da je tako sodelovanje koristno za obe strani. Potem pa je predsednik Slovenske matice akademik prof. dr. Bogo Grafenauer podal pregled o založniški dejavnosti te ustanove. Poudaril je, da je SM ena izmed najstarejših slovenskih založb, ki si je že ob ustanovitvi zadala nalogo, izdajati slovenska literarna dela in prevode svetovne literature v slovenščino ter tiskati znanstveno literaturo.

Gostje iz Ljubljane pa seveda niso prišli praznih rok, saj so ob tej priložnosti zastopnikom tiska predstavili dve zanimivi knjigi, ki jih je izdala Slovenska matica. To je knjiga „Slovenske ljudske pesmi II" in prevod A. Linharta „Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije". O teh knjigah (o katerih bomo še posebej pisali) sta spregovorila prof. Valens Vodušek in prof. Milko Matičetov.

Poslovili smo se od staroste koroških župnikov Alojzija Vautija

V petek 21. maja nas je pretresla žalostna vest, da je v Selah umrl starosti koroških duhovnikov župnik Alojzij Vauti. Pogreba se je kljub slabemu vremenu v ponedeljek udeležila ogromna množica ljudi, da se poslovi od tega velikega koroškega rodoljuba. Župnik Vauti je bil pravi sin slovenskega koroškega ljudstva. Tudi on je v najhujšem času naše zgodovine okusil gestapovske ječe in bil pregnan z domače grude in to samo zato, ker je ljubil svoj rod. Čeprav je bil rojen Podjunčan, se je rajni Vauti, ki je 63 let pastiroval pod skalnato Košuto in dočakal visoko starost 95 let, čutil za pristnega Selana in tudi Selani so ga imeli za svojega. Spoštovan je bil od vseh brez razlike, kar je najlepše spričevalo za duhovnika. Selani in vsa Koroška smo z njegovo smrtjo zgubili ne samo duhovnika, temveč tudi očeta, ki mu je njegova zaupana družina nekaj pomenila. Znal je družiti ljudi, da so živeli v medsebojnenm spoštovanju.

Od pokojnega staroste koroških duhovnikov so se ob odprtem grobu poslovili selski župan Tone Hribernik, ki je svoj govor imel v obeh deželnih jezikih; Stanko Olip v imenu domačega društva KPD „Planina", podpredsednik dipl. jur. Filip Warasch v imenu NSKS, predsednik Lovro Kassl v imenu KKZ in predsednik dipl. inž. Feliks Wieser v imenu ZSO. Predsednik ZSO je med drugim dejal, da je pokojni župnik Vauti svoj duhovniški poklic idealno povezoval z delom za ljudstvo in da je v najhujšem času naše zgodovine trpel s svojim ljudstvom, bil zaprt in veroval v zmago pravice.

Kot že omenjeno se je pogreba udeležila ogromna množica ljudi iz vseh treh naših dolin ter iz sosednje Slovenije. Med pogrebci je bilo kar 40 duhovnikov s škofom dr. Egonom Kapellarijem na čelu. Novi škof je v svojih izvajanjih bil dvojezičen.

Pokojnega župnika Alojzija Vautija bomo ohranili v častnem in nepozabnem spominu, naj mu bo domača zemlja lahka.

Loče nad Baškim jezerom

V okviru 60. obletnice SPD „Jepa-Baško jezero" in ob srebrnem jubileju slovenske gimnazije je bila le-ta 22. t. m. s svojo, že tradicionalno šolsko akademijo v gosteh pri pobratenemu društvu v Ločah. Polna dvorana kulturnega doma je doživela resda zelo dovršen program, čigar vokalno-instrumentalne točke je nedvomno zelo popestril jazzgimnastično-telovadni nastop dijakov.

V pozdrav so zapeli ter zaigrali domači pevci in tamburaši; dobrodošlico je pa izrekel predsednik društva Franček Černut. Pozdravne besede je nato naslovil ravnatelj slovenske gimnazije g. dr. Reginald Vospernik na številne goste ter na kratko orisal četrt stoletja obstoja slovenske srednje šole. V naslednjem so se nizale točke, kot biseri dragocene verižice in dale takorekoč prerez kulturnega udejstvojanja na gimnaziji skozi 25 let.

Prav dejstvo, da so poleg sedanjih sodelovali tudi številni bivši dijaki — danes akademiki, pedagogi, duhovniki, uradniki, študentje — kaže na živo povezano skupnost mlade in mlajše generacije, izhajajoč iz tega zavoda. Težko bi bilo ocenjevati, težko delati primerjave — naj gre torej iskrena zahvala vsem nastopajočim: prof. Jožku Kovačiču, njegovim pevkam in pevcem, prof. Antonu Feinigu, Romanu Verdelu in njegovemu ansamblu, sestrama Velik za uglasben prikaz ljudskega štetja, pop skupini „Jadagani" z Magdo Koren, prof. Milanu Kuppru in njegovim plesnim artistom, ansamblu „Mladi mi", Graškim študentom, tercetu družine Šturm, zboru absolventov slovenske gimnazije in združenim zborom pod vodstvom Aleša Schusterja. Najglobljі vtis je nedvomno zapustil mešani mladinski zbor s „Slovensko pesmijo" — samo milijon nas je . . . vzdahnili bi, da ne trpimo z uporno, dvignjeno glavo! V hipu pa so osvojili vsa srca „Veseli študentje", ki so kajpada že odrasli, po večini bradati možje, iz oči jim pa še danes sije nekdanja prešernost in hudomušnost; njihove viže so vžgale prav tako, kot pred petnajstimi leti ali tudi še več.

Predstavil se nam je cvet slovenske matere. Zares, seme zasejano pred petindvajsetimi leti je obrodilo stoteren sad.

Feliks Wieser pd. Šašel

60-letnik

Pred dnevi je obhajal zaslužni borec za pravice naše narodne skupnosti občinski odbornik Feliks Wieser pd. Šašel iz Slovenjega Plajberka svoj 60. življenjski jubilej. Jubilanta poznamo kot odločnega moža, ki ga ne ukloni nobena sila. To je dokazal tudi v minuli vojni, ko je bil naš narod obsojen na smrt. S puško v roki se je uprl nacistični strahovladi in s tem mnogo prispeval k uničenju tega nečloveškega režima. Naš jubilant Feliks Wieser je prejel več odlikovanj in priznanj za prispevek v NOB in v boju za pravice koroških Slovencev.

Med čestitkami, ki jih je bil deležen, sta bili tudi dve brzojavki s sledečo vsebino::

Ob pomembnem življenjskem jubileju, ti Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, kot dolgoletnemu zavzetemu in predanemu odborniku in borcu za narodne pravice slovenskega ljudstva na Koroškem, želi zdravja, uspehov in sreče. Želimo, da bi tudi v prihodnje sodeloval v naši osrednji organizaciji in to v korist slovenske narodne skupnosti.

Predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser

Ob tvoji 60-letnici ti Zveza koroških partizanov iskreno čestita. Naša v minulih letih skupno prehojena pot, naše skupno globoko prepričanje, da je tudi dandanes potreben antifašizem in da moramo ohraniti mladi generaciji narodnoosvobodilne tradicije slovenskega naroda, ki nas bivše partizane tudi v bodoče druži pri delu v naši organizaciji Zveze koroških partizanov.

Predsednik ZKP Janez Wutte-Luc

Številnim čestitkam se pridružujeta tudi uredništvo in uprava Slovenskega vestnika.

Slovensko prosvetno društvo „DRABOSNJAK" Kostanje vabi na

Drabosnjakov Pasijon

na binkoštno soboto, 29. maja 1982 ob 16.00 uri in na binkoštno nedeljo, 30. maja 1982 ob 16.00 uri na prostem in na farovškem skednju pri podružnici Zgornja vas-Oberdorf na Kostanjah-Köstenberg. Predstava bo ob vsakem vremenu.

Režija: Igor Košir
Scena: Saša Kump
Kostumi: Milena Kumar

Nastopajo igralci domačega društva in iz okolice.
Pri tej priložnosti bodo domači ustvarjalci razstavljali svoja dela

(Hanzej Dragašnik, Veronika Zeichen, Herman Mačnik).
Na PASION, ki so ga Kostanjčani zadnjič uprizorili leta 1932, vabimo vse rojake od blizu in daleč.

Koncert MePZ „Podjuna" v Pliberku

Minulo soboto je bil pri Schwarzlnu v Pliberku že tradicionalni koncert MePZ „Podjuna-Pliberk". Številne poslušalce in častne goste je pozdravil predsednik Herman Germ, med njimi župana Mikuscha s soprogo, tajnika ZSO Janeza Wutteja-Luca, mestnega svetnika Valentina Vautija s soprogo, podžupana Mirka Kumra, sodnika Huga Ramneka s soprogo in zastopnike narodnih organizacij.

Nam vsem že znana otroška skupina s Suhe, pod vodstvom učitelja Pepeja Kropa, je na začetku koncerta razveselila poslušalce. Otroci so z navdušenjem zapeli razne pesmi in tako osvojili srca vseh navzočih. Dekleta iz Nonče vasi so s svojim nastopom dokumentirala, da pridno vadijo in z vnemo prepevajo pesmice pod vodstvom učiteljice Nežike Kertove. Iz sosednje Slovenije je prišel na koncert Koroški oktet z Raven, pod vodstvom Toneta Ivartnika. Slišali smo nekaj zahtevnih pesmi, ki so bile odlično podane. Mešani pevski zbor „Podjuna-Pliberk" se je publiki predstavil z deloma zelo zahtevnimi pesmimi in jih tudi zbrano zapel. Lahko rečemo, da šteje „Podjuna" danes med najboljše pevske zbore na Koroškem. Predvsem nas je navdušila interpretacija zahtevnih kompozicij Mozarta in Brucknerja. „Podjuna" nam je na tem koncertu postregla z marsikaterim izvrstnim dosežkom in doživeli smo prave umetniške trenutke. Tonetu Ivartniku, ki vodi oba omenjena zbora, iskreno čestitamo k temu uspehu.

Ob tej priložnosti je bral svoje pesmi ravnatelj Herman Germ. Kot pred kratkim v Žvabeku je tudi v Pliberku navdušil zbrano publiko. Spored je napovedovala dijakinja slovenske gimnazije v Celovcu Veronika Riedl iz Nonče vasi.

Koncertni večer je silno navdušil zbrano publiko, saj je prikazal vrsto nastopajočih, ki se z vso vnemo trudijo, da se širi in ohrani slovenska kultura.

PISMO BRALCA

Šentjakob v Rožu

Običajno je vsaka nova pridobitev za kak kraj na splošno razveseljiva in koristna, vendar ima na drugi strani, če niso upoštevani vsi vidiki, lahko tudi za koga negativne posledice. Tak primer nastaja oz. se hoče uvesti v naši tržni občini Šentjakob v Rožu.

Po nedavnem odprtju nove lekarne je baje predvidena ukinitev do sedaj obstoječih in za večino občanov zadovoljivo poslujočih hišnih lekarn domačih zdravnikov.

Najbolj prizadeti bi bili ostareli in osamljeni bolehni občani iz oddaljenejših vasi, ki bi sami ne zmogli dolge in naporne poti do lekarne v Šentjakobu in bi bili odvisni od tuje pomoči, da bi prišli do potrebnih zdravil, katera so doslej lahko dobili od zdravnika, ki jih je obiskoval ali h kateremu so se lahko pripeljali z javnim prometnim sredstvom, ki pa zajame le nekaj vasi. Pa tudi bolj pokretnemu bolniku je bilo ljubše, če je priporočeno zdravilo lahko dobil kar v ordinaciji svojega zdravnika.

Upati in pričakovati je, da se bo zadeva uredila tako kot je želja in potreba prizadetih, za kar se je vršila tudi podpisna akcija po vaseh.

Kristijan Schellander
Bistrica pri Šentjakobu

- Ob štiridesetletnici pregnanstva in upora - Ob štiridesetletnici pregnanstva in upora -

FRANCI ČERNUT:

Pot v pregnanstvo

Vse to se je zgodilo tisto mračno cvetno nedeljo leta 1941, ko je od zmag pijani Hitler ponovno zbrisal eno državo z zemljevida. Še dolgo v noč je ležal oni desetletni fant buden v svoji postelji, tam v skromni hiši pod Jepo — silovito grozljiva dogajanja dneva so tako močno razburjala njegovo notranjost, da se ni mogel pomiriti, da ni našel spanca. V sobi pa sta pri zastrtih oknih, ob slabi luči petrolejke sedela pri mizi oče in mati ter se tiho, skoraj šepetaje pogovarjala — v očeh jima je bil zapisan strah . . .

Bila je pomlad brez pomladi.

Leto in teden dni je minilo.

Zoper je koledar naznanjal pomlad, snežne lise po pobočju Karavank so se vidno umikale toplim sončnim žarkom, ptičje žvrgolenje se je razlegalo po dolini — občutiti bi jo moral na vsakem koraku, toda srce našega človeka je obdajala le še bolj ledenomrzla zima, le še bolj so ječala slovenska domovja pod krutim nasiljem nacifašizma. „Kärntner sprich deutsch!", pod tem geslom se je rjava vladavina lotila tiste, že leta zaželjene, „končne rešitve" koroškega vprašanja, ki naj bi preobrazila to zemljo v duhu velenemštva in izkoreninila sleherne sledove slovenskega življa od skrajnih ziljskih vasi do Pliberškega polja, od najbolj severnih kotičkov do obronkov Karavank. Tako so mnogi slovenski rodoljubi morali nastopiti križev pot, ki je vodil v zapore gestapa, razne mučilnice ali zloglasna taborišča smrti širom velikega rajha ter zasedenega ozemlja. Skoro ni minilo dneva, da rjavi krvniki ne bi bili poiskali kake nove žrtve. Toda temu ne dovolj — v tresorjih „Reichskommisar-ja für die Festigung deutschen Volkstums" so ležali z nemško temeljitostjo že do pičice izdelani načrti obširne akcije, ki naj bi v kratkem času preoblikovala zibelj slovenstva v močno, nemškonacionalno utrdbo „tisočletnega rajha" na njegovi južni meji. Dejstvo, da so se glede te meje vzdolž Karavank celo med ustvarjalci „novega reda" ločili duhovi — namreč le-to prestaviti kako stotino kilometrov ali še več proti jugu — priča o neutešenem poželenju samoveličja, otroško naivnega mišljenja teh ljudi. Spet pa ti „nadljudje" pri morebitni realizaciji niso prav nič izbirali sredstev, zavrgli so sleherno trohico humanizma, ne upoštevajoč najosnovnejših človečanskih pravic, ter v nebo hvaljeno nemško kulturo kronali z barbarstvom, kakršnega zgodovina ne pomni! Tu in tam je pronicala kaka tajna vest o grozodejstvih nacizma v rajhu samem ali širom zasedenega ozemlja, tudi novice o zločinskih načrtih so šle od ust do ust, toda ljudje so se bili nekam privadili živeti s strahom, postali so nezaupljivi drug do drugega ter vsak je skušal po svoje — preživeti!

Tudi pri nas, na Kovačevem, ni bilo drugače.

Oče se je pobijal po še mračnih jutranjih urah in poznih večerih na polju in bil poleg zaposlen kot delavec na žagi v Bačah. Mati je prav tako garala od jutra do večera, bodisi v hlevu, na polju ali v gospodinjstvu — zares je podpirala tri ogle hiše. Vsestransko, težko delo je čestokrat terjalo nadčloveške moči — odkod jih je jemala, zares ne vem. Midva s sestro Rezko sva slej ko prej hodila v Ločah v šolo, se še kar dobro učila in pomagala po najinih močeh materi ali očetu pri delu. Tudi ministriral sem še naprej, le da sem imel sedaj drugega gospoda, nekega nemškega župnika, tam nekje s severne Koroške, ki je pogostoma šnofal pred oltarjem, kar mi prav nič ni bilo všeč. Bil je prijazen z menoj, ni pa bil dr. Ogris. Sedem let mlajša sestra Lojzka in dobro leto star brat Hanzej tudi nista bila ravno opora mami. Nikoli pa ni tožila, čeprav ves ljubi dan ni našla počitka in še več je čestokrat sedela in pomagala nama z Rezko pri domačih nalogah ali pri učenju.

Tako tudi tisti večer pred usodnim 14. aprilom leta 1942.

Še nekako v polsnu slišim, kako se oče odpravlja na delo. Obzirno stopa po sobi, da bi nas otroke ne zbudil, toda zaznam kljub temu čisto vse. Vešč mi je njegova hoja — težka, kakor bi nosil težko breme; vešč njegovo globoko dihanje, ki ga je včasih prekine kratek, suh kašelj; najbolj pa mi je znan njegov glas, pa naj govori še tako šepetaje z materjo. Za trenutek odide iz sobe in ko se vrne, ve povedati o nekih vojaških avtomobilih, ki da stojijo spodaj pri Birtu v Ločah. Kaj le to pomeni? Našteje še nekaj opravkov, ki jih je treba urediti, si nadene nahrbtnik ter odide.

Še niso utihnili njegovi oddaljujoči se koraki, ko pristopi mati k postelji in polglasno pokliče: „Vstani!" Napravljam se, kot bi me bil njen klic pravkar prebudil iz spanja, toda mati prav dobro ve, da sem že dalj časa buden, zato dobrohotno pristavi: „Le vstani, jaz grem še v hlev" — in že jo slišim cokljati po dvorišču. Nekaj trenutkov še počakam, nato zapustim toplo posteljo ter se pričnem počasi oblačiti. Tudi Rezka se je medtem prebudila — mama ji nekoliko prizanaša, saj je bila pred meseci dolgo v beljaški bolnici, kjer si je zdravila pri nekem padcu poškodovano nogo; še zdaj ima bolečine in težko hodi. Mlajša sestra in brat pa še mirno spita in kar nekam zavidam jima. Toda nimam dosti časa premišljevati, hiteti moram, saj me čaka pred odhodom v šolo še ministriranje.

Ko obuvam čevlje, zaslišim na dvorišču trde korake, vmes pa neke tuje, povelju-

Obračun v gozdu

„Fantje, Farkaž gre!"

Gruča otrok se je ustavila. Nekateri so nameravali pobegniti v gozd, drugi so se omahovaje razgledovali. Vsem je zginilo veselje z obrazov.

Za živo mejo ob njivi se je poganjal proti njim majhen deček. V precejšnji razdalji mu je sledilo nekaj psov, ki so drug za drugim zaostajali in prenehali lajati. Spuščal je takšne glasove, brnel z ustnicami tako strašno, mlatil s palico po grmovju s tako silo, kakor bi se bližal tuleči vihar. Potlej pa je obstal. Samo šop las, ki mu je molel na vrhu iz raztrganega klobuka, mu je še nepomirljivo vihral. Ko je zagledal otroke, se mu je zasvetila na ciganskem obrazu tolikšna zaničljivost, kakor da bi pripeljal mogočno vojsko pred slabotno sovražno taborišče.

„Kam?"

Spregovoril je trdo. Njegov glas ni obetal nič dobrega. Krcnil je z glavo proti fantom, ki so še zmerom stali na mestu in se spogledovali. Poprijemal je debelo leskovo palico in se pripravljal, da se bo pognal nadnje. Bil je hud pretepač. Strah in trepet šolarjev tja do četrtega razreda. Navadno je čepel doma na pragu in kakor pajek čakal na žrtve. Ko je prišel po cesti kak deček, ga je nagnal v beg. Otroci so se njegove bajte ogibali v velikem loku. Le tisti, ki ga je spremljal pes, je upal po cesti. Toda tudi malokateri pes je vzdražal Farkaževo divjost.

„Ste mutasti ali kaj?"

Glas se mu je znižal in mu vztrepetal. Drobna glava se mu je nagnila naprej. Palica mu je zapela v rokah, ko jo je zavrtel pred seboj v velikih lokih.

Med dečki se je oglasilo vznemirjeno: „Po vrane nameravamo."

Bilo je, kakor da bi ta trenutek otrpnil celo nemirni šop na Farkaževem temenu.

„Po vrane?" Hlastnil je popustljivo, telo se mu je na mah otreslo bojevite drže. Vrgel si je palico na ramo ter se začel bližati gruči. Hodil je kakor petelin, visoko dvigajoč noge. Spredaj, zadaj, povsod so visele z njega krpe, izpod njih pa se je bleščala zagorela koža. Bil je zdrav, ves mišičast, kakor da bi bil zgrajen iz jekla. Mrki obraz se mu je za spoznanje razvedril. Nezaupljivo je vlekel pogled po dečkih ter opazoval premikanje njihovih rok. Nekaj korakov pred njimi se je ustavil. S trdim pogledom je premeril drugega za drugim in dejal grozeče:

„Z vami pojdem. Toda če me mislite nalagati, že veste, kaj vas čaka."

Trdno je stisnil palico k sebi ter se jim pridružil.

Spustili so se v gozd. Toplota majskega dne je pahljala debelo bukovje z drgetajočim listjem. Pred njimi je splahutala kukavica in se boječe pognala med drevje. V razredčeni krošnji gabra je pel divji golob.

Farkaž je hodil po prstih. Tiščal je ustnice in šel prihuljeno. Oči so mu streljale po drevju. Obraz je imel napet toda nekako blag, pričakujoč.

Zadaj sta dva dečka stisnila glavi in večji je zašepetal:

„Danes mu moramo pokazati."

Manjši je samo prikimal. Odskočila sta in začela voditi skupino.

Tu pa tam so se ustavili. Gledali so v vrhove smrek, tokli po deblih in kričali. Ako je kje v gnezdu začivkalo, je kak deček splezal na vrh.

Farkaž je sedel pod drevesom in mirno strmel v vrh. Ko se je popeljala ob deblu mlada vrana, je segel po nji ter si jo vtaknil za srajco. Dečki so doumeli, da bodo sadovi današnjega lova njegovi.

„Pa ti? . . . Ne bi pogledal v kakšno gnezdo?"

Vsi so uprli oči vanj, težko skrivajoč nevoljo.

„Kamor ne pride nihče drug, tja pojdem."

Začel se je bahati, kak plezalec je. Drobni kepi lic sta se mu zasmehljivo pačili. Vse to, kar so napravili danes dečki, mu ni pomenilo nič.

Že so bili izpraznili nekaj gnezd. Spremljal jih je obupni krik osirotelih vran. Petje v vsem gozdu je utihnilo. Splašene ptice so krožile visoko pod nebom. Ustavili so se v gosti senci visokih hoj. Na najvišji in najdebelejši je temnelo veliko gnezdo prav pod vrhom. Dolgo so tolkli po deblu, preden se je oglasilo čivkanje.

„Tu pa jih je polno gnezdo!" je nekdo kriknil občudujoče.

Dečki so sedli, samo Farkaž je stal med njimi.

„Do tega ne more priplezati nihče," se je oglasil vodnik. „Janžekov hlapec ni prišel niti dop rvih vej."

Farkaž si je sunil klobuk s čela. Obšel je drevo, ga objemal z rokami in meril s pogledom višino. Potlej se je razkoračil pred dečki in rekel:

„Pa pojdem jaz . . . Toliko kot tisti hlapec že zmorem."

Položil je nagrabljene vrane v borovničev grm ter jih pokril s svojo palico. Oslinil si je dlani in se začel sopihajoč dvigati po rdečkastem deblu.

Dečki so se suvali s komolci in si mežikali.

„No, bi prišel kdo do tod?!"

Sedel je na prvih vejah. Mrki obraz se mu je samozadovoljno smejal. Pognal se je dalje. Po vejah je bilo zdaj laže plezati. Že se je dvigal proti vrhu. Dečki so od nestrpnosti vstajali.

Z glavo se je zadel v obsežno gnezdo. Mladiči so začivkali. Nekaj velikega je poletelo nad vrh. Oglasil se je priskajoč krik. Farkaž še ni utegnil seči v gnezdo, ko je pridrvela po zraku cvileča gmota ter se mu zaletela v glavo. Umaknil je roko in se ozrl navzgor. Srce mu je ostalo od strahu. Obkrožal ga je velik kragulj. Ravno se je pripravljal, da se bo znova zaletel vanj. Od daleč pa je s prav takšnim krikom letel drugi, potlej pa jih je opazil še več. Ne k vranam, h kraguljem je tedaj zablodil. Poskusil se je spustiti navzdol, toda raztogoteni ptiči so bili že pri njem. Močan sunek mu je zbil klobuk na tla. Na glavi je začutil udarec ostrega kljuna. Drugi udarec ga je zadel v čelo. Proti očem se mu je pocedila kri. Zdajci pa je postalo tako, da udarcev ni utegnil več šteti. Groza mu je prešinjala telo. Še malo pa bo omagal in zdrknil navzdol. Odlomil je vejo ter začel mahati z njo. Kragulji so se oddaljili. Planil je po vejah navzdol, a spet so ga ujeli. Zdaj se ni poskušal več braniti. Tiščal je glavo k deblu, da bi si obvaroval oči. Hitel je, kolikor je mogel. Kri se mu je cedila po obrazu; raztrgani uhelj ga je pekel; po hrbtu je čutil rane, ki so mu jih živali prizadejale s kremplji.

Ko je pridrčal na zemljo, se je najprej povaljal v mahu, potlej pa se je zgrabil za glavo in na ves glas zatulil. Po dečkih se ni niti ozrl. Pustil je svojo palico in vrane ter jo ucvrl.

Kragulji so mu sledili visoko nad gozdom, le eden se je previdno spustil v gnezdo.

Dečki so nasadili Farkažev klobuk na njegovo palico in ju nosili seboj ves dan. Strah pred njim je bil premagan.

Starček

Utrujene oči —
pogreznjene v svet
nespeče noči
suh cvet,
ki od spominov živi . . .

Vse nekdanje strasti,
ljubezen in žar moči
so se iztekle,
vse besede
davno dorekle.

Odprl bo okno,
s tresočo roko odgrnil zastor.
Pozno je, prepozno —
še malo, pa se bo zdanilo
in večno pozabljenje
v srce dahnilo.

Pavla Rovan

O dobrem mesecu

(INDIJSKA PRAVLJICA)

Nekoč so šli Sonce, Mesec in Veter na pojedino k stricu Gromu in teti Streli. Njih mati Zvezda, tista ki je najbolj oddaljena, kar jih vidite na nočnem nebu, ni marala iti z njimi in je rajši ostala doma.

Sonce in Veter sta bila lakomna in požrešna in sta mislila samo na svoj želodec. Na pojedini sta se prav pošteno najedla in napila in se nista svoje matere prav nič spomnila. Ali Mesec je bil nežen in pozoren sin. Kadar so prinesli novo jed na mizo, je vselej vzel košček in ga spravil pod noht, a nohti so mu bili krasni in dolgi.

Ko so se bratje zvečer vrnili domov, jih je mati že nestrpno pričakovala. Že na progu jih vpraša: „No, otroci, kako ste se imeli in kaj ste mi z gostije prinesli?"

Sonce, ki je bilo najstarejše med njimi, je odgovorilo: „Imenitno sem se imel, dobro sem se najedel in napil. Saj zato sem tudi šel tja, ne pa morda, da bi komu kaj prinesel."

Veter pravi: „Pa vendar nisi zares mislila, da sem odšel na gosposko gostijo zaradi tebe! Odšel sem, da bi se tam zabaval, najedel in napil."

Mesec pa reče: „Mati, daj sem krožnik!"

Mati zvezda mu prinese krožnik in dobri Mesec ji položi nanj najbolj okusne jedi. Tedaj se mati obrne k Soncu in pravi: „Toliko si mislil na svoj želodec in na svojo zabavo, da se matere niti spomnil nisi. Zato si zaslužil, da te kaznujem. Od danes naprej naj bodo tvoji žarki tako žgoči in pekoči, da se te bodo vsi bali in bodo skrivali glavo pred teboj." Od tedaj indijsko sonce tako strašno pripeka, da se vse žive stvari skrivajo pred njim.

Nato se obrne Zvezda k Vetru: „Tako požrešen si, da nisi kar nič mislil na svojo mater. Bodi vroč ko ogenj in naj te vsi sovražijo in naj leže pred teboj!" Zato je indijski veter še danes tako neprijetno vroč.

Mesecu pa reče mati: „Ljubi moj sin, ti edini nisi pozabil svoje matere in si med pojedino in med zabavo mislil nanjo. Naj bodo tvoji žarki, ki jih pošiljaš z nočnega neba na trudno zemljo, blagi in mili in naj vlivajo tolažbo v trpeča srca! Zato ti bodo vsi ljudje hvaležni in te bodo vedno blagoslavljali." In res so žarki srebrnega mesca tako lepi in prijazni in vsi jih imamo radi.

- Ob štiridesetletnici pregnanstva in upora - Ob štiridesetletnici pregnanstva in upora -

joče glasove. Nihče domačih to ne more biti, niti ne kak bližnji sosed, to mi je takoj jasno in tudi sestri, ki se prične naglo oblačiti. Radovedno pogledam skozi okno, kaj naj bi vse to bilo, a zaznam le neko senco, ki v jutranjem somraku izgine skozi hišna vrata. Spet nekaj nerazumljivih, pridušenih besed — in tišina. Pred hišo zazveni nekaj jeklenega — in spet mučna, nevzdržna tišina. Vendar-le!? Počasi se odprejo sobna vrata in v njihovem okviru stoji mati — mati, kakor je še nikoli nisem videl . . . Prestrašene oči so odrevenelo uprte vame, iz obraza ji je izginila sleherna kaplja krvi in usta na pol odprta iščejo besede, a iz prs se ji iztrga en sam krik, tako grozen, tako pretresljiv, da ga ne bom pozabil do svojega zadnjega dne. Samo nekaj trenutkov si stojiva mati in sin nasproti — zdi pa se mi, ena sama cela večnost — in šele polagoma se povrne življenje v njen pogled, vsa v solzah napravi korak proti meni, me objame in zajoka kakor majhen, nebogljen otrok. „Kaj je, mama?" zaihtim tudi jaz do smrti prestrašen in vem samo to, da se godi nekaj strašnega, nekaj neizrekljivega.

Šele, ko pogledam na lopo, spoznam tam neke tuje postave v zelenih uniformah, oborožene do zob. Tedaj se mati sprosti iz objema in sunkoma spregovori prve, razumljive besede: „Oče — hitro — pojdi!" Njena tresoča roka drži nek list, edino, kar razberem iz njega, je črni žig, ki upodablja orla, čigar kremplji držijo kljukasti križ — prekleti kljukasti križ! Tudi tiste pošasti tam zunaj se medtem zganejo in osoren glas mi veli: „Komm, marsch, marsch!" Vprašujoč se obrnem proti materi in ko mi le nemo pokima, se hitro odpravim iz sobe. Na dvorišču podzavestno slišim zvonenje, toda nič me ne gane. Bolj me zaposluje prisotnost policajev — nekaj mrkih obrazov; le eden nerodno povesi oči, ko zagleda moj objokani obraz.

Napotim se torej v Bače, na žago, in za mano strumno stopa vojaški škorenj; iz hiše me spremlja še nekaj časa otroški jok . . . Vprašanj se mi vsiljuje nič koliko, toda bojim se nagovoriti orožnika, še bolj pa se bojim izvedeti resnico, ker toliko vem, da mora biti ta tako grozljiva, kakršne doslej še nisem doživel. Moj stražar pa, kot da bi uganil misli, tako mimogrede zapovedujoč meni: „Ja, Umsiedlungszeit ist gekommen!" „Umsiedlungszeit?" — mi uide nehote iz ust in ugriznem se v jezik, da ne bi naprej spraševal. Molče nadaljujeva pot, le možgni pričnejo vročično iskati pomen teh besed, skušajo zajeti obseg katastrofe, ki nas je doletela, kajti, da gre za nekaj takšnega, mi je bilo jasno. „Umsiedlungszeit" — preseljevanje; seveda vem, kaj to pomeni, toda kakšno zvezo ima z očetom ali z našo družino — tega ne doženem.

Zavestno pričnem stopati počasneje, saj me prevzame silovit strah za očeta, loteva se me strastna želja, da nikdar ne dospeva na žago ali da ga vsaj tam ne najdeva. Resda je bila to samo ena izmed pobožnih, otroških želja, a oklepal sem se je trdovratno; prav tako pa sem vedel, da je neuresničljiva, kajti dogodki tega časa so celo otroško pamet naučili misliti v čisto drugačnih dimenzijah. Zadirčen glas stražarja, ki priganja k hitrejši hoji, mi podvojeno predoči brezupni položaj, iz katerega ni rešitve, niti kake olajšave. V tej brezmejni nemoči se oklenem molitve. Vroče mi privre iz srca, otroško vdano oblikujejo ustnice neme besede: „Reši nas, reši nas o gospod!", toda nič se ne zgodi, neuslišane ostanejo prošnje trpeče otroške duše.

Poti domov se niti prav ne zavedam. Podzavestno stopam poleg očeta, slišim govorjenje, vzdihovanje, ječanje, toda ne dojemam ne vsebine, ne smisla; tudi trudim se ne karkoli razumeti — dovolj, še preveč je tako vsega za neizkušenega, enajstletnega otroka.

Na domačiji nas sprejme jok in tarnanje, kot da bi imeli mrliča pri hiši — se mi nehote vsiljuje primerjava. Oče in mati se molče objameta in le drhtenje njunih teles mi razodeva, da ju pretresa silovit, nem jok. Ne morem gledati te nebogljenosti staršev, kajti nam otrokom niso bili le kratko malo avtoriteta, marveč bili so nam dobrotniki, prijatelji, bili so nam poosebljena ljubezen.

V sobi, kamor se podam, je vse narobe. Na mizi nedotaknjen zajtrk, odprte omare, razkopana postelj, na kateri vsa v solzah hrani sestra Rezka mlajšega brata, ki pa vseeno spet in spet milo zajoka, kot bi se zavedal vsega dogajanja. Petletna sestra pa boječe stoji ob peči in s prestrašenimi očmi nemo sledi vsemu, krčevito stiska v rokah nekaj, kar je nekoč bila srčkana puža iz blaga. Šele tedaj zapazim, da je še nekdo v sobi; bila je teta, ki stanuje v naši bližini. Zbegana spravlja neke stvari skupaj, njene ustnice polglasno izgovarjajo nekaj, kar je podobno molitvi, morda pa je tudi samo jokanje in tarnanje.

V tej splošni zmedi se nenadoma pojavi oče v sobi in nam s hripajoičm glasom veli na dvorišče. Z nežnostjo, kakršne mu ne bi prisodil, vzame brata Hanzija v naročje, ga stiska na lice in njegove solze se pomešajo z bratovimi. Pred hišo izroči otroka materi ter nas pričenja po vrsti razporejati ob steni — najprej mater z Hanzijem v naročju, potem sestro Rezko, mene, mlajšo sestro Lojzko in na kraj se postavi sam. Ne vedoč, kaj vse to pomeni, ubogamo vsi brez ugovarjanja. Čemu bi tudi razglabljali, vse je tako ničevo, tako brezsmiselno, tako neskončno žalostno. Orožniki nekam začudeno spremljajo naše početje, toda že zadoni, resnično zadoni močan, ukazujoč očetov glas po dvorišču: „Tu smo, ne gremo z rodne zemlje — postrelite nas!" Trdo, kakor smrtonosne krogle, padajo besede, slišati se morajo daleč v soseščino.

(Dalje prihodnjič)

„Velesili bi prej tvegali vojno, kakor da bi dopustili razpad svojih sistemov“

(Nadaljevanje z 2. strani)

EDINA ALTERNATIVA: PROČ OD VELESIL

Globalna konfrontacija z jedrskim orožjem bi bila katastrofalna. Do danes še ne poznane dimenzije spopada ne bi imele za posledico le nešteto mrtvih, temveč tudi vplivi na naravo bi bili nepregledni. Zaradi meteoroloških zakonitosti npr. jedrska vojna ne pozna prostorskih meja. Kjer ni padla bomba ali raketa, bo pozneje padal radioaktivni dež. Tudi časovne omejitve ni mogoče meriti s trajanjem jedrskega spopada, kajti genetične spremembe in doslej nepoznana obolenja bodo vplivala na generacije — če bo kdo sploh preživel. Jedrska vojna ne bo prizadela samo človeka, temveč tudi vse druge sfere eksistence — živalski svet, vodo, biosfero itd.

Največ mrtvih bi v slučaju jedrske vojne bilo na razvitem in gosto naseljenem severu. Manj neposredno prizadete kakor pa članice blokov bi bile neuvrščene in nevtralne države, bolj mesta kakor podeželje, bolj območja v bližini važnejših vojaških naprav, in bolj ravnine kakor gorata področja. Toda ta manjša prizadetost bi bila le slaba tolažba . . .

Zakaj torej ni razorožitve, ko pa je vse to velesilam in vplivnim ljudem znano?

Eden od problemov je, pravi profesor Galtung, takozvani „multilateralizem“: pri znanih pogajanjih o razorožitvi sedijo skupaj zastopniki vlad. Iz te moke pa ne bo kruha. Kajti pri teh pogajanjih ne more priti do resnih rezultatov. Sistemi orožij so namreč večdimenzionalni — vsaka sila ima poleg podobnih tudi posebne in različne sisteme orožij, tega vsega pa ni mogoče zreducirati na eno dimenzijo. Kar ima sila A, hoče najprej imeti tudi sila B, in obratno. Nobena se ne bo hotela odreči tistemu, česar sama še nima, če pa bosta imeli neko orožje obe, bo ena sila spet iznajdla kaj novega.

Kaj je torej mogoče ukreniti?

Profesor Galtung predlaga štiri ukrepe:

— odmik od velesil
— defenzivno obrambo
— neranljivost
— aktivno mirovno politiko.

Pod odmikom od velesil Galtung razume takšno ukrepanje posamezne države, ki nudi velesilam čim manj možnosti za vmešavanje, izvajanje pritiska in uporabljanje naprav, komunikacij in resurs v slučaju spopada. K takšni politiki npr. spada nepripadnost k vojaškim blokom, čim večja politična in gospodarka neodvisnost in samostojnost, prepoved bivanja tujih vojaških sil in orožja na lastnem teritoriju, vzpostavitev con brez jedrskega orožja ipd.

Defenzivna obramba zahteva odstranitev napadalnega orožja in mobilizacijo vseh sil. Kot pozitiven primer je profesor Galtung navedel Jugoslavijo in njen sitem plošne ljudske obrambe, kjer je celo v ustavi zapisana prepoved kapitulacije katerегakoli državnega ali vojaškega organa pred tujim agresorjem. Vsak napadalec torej že v naprej ve, da ga čaka srdit odpor.

Čim manj ranljiva je tista država, ki je v stanju, se v največji meri sama oskrbovati in ni odvisna od uvoza važnih živil in osnovnih potreb. Za ta cilj je bolj ugodna decentralizacija, ker omogoča prožnejše ukrepanje, kakor tog centralistični aparat.

Cilj aktivne mirovne politike je tudi zunanja politika, ki vsebuje enako razmerje do obeh blokov. Enostransko naslanjanje na en blok ni dobro, in to ne samo na političnem, temveč tudi na gospodarskem področju. Npr. je energetska politika zelo važna zadeva za vsako državo. Pogodbe za dobavo zemeljskega plina iz Sovjetske zveze so npr. v toliko pozitivne, v kolikor gre za sodelovanje v obojestransko korist. Škodljive pa so tam, kjer začne prevladovati odvisnost.

ZA NEUVRŠČENO EVROPO

Vojaška integracija je za neodvisnost in mir najbolj problematična. Velesili pa seveda ne želita razvoja, ki bi bil obraten. Reaganu in Brežnjevu preostane ob politiki, ki jo zasledujeta, samo še možnost še večjega oboroževanja, samo z vojaško silo lahko držita svoj sistem. Torej tiste sile, ki želijo mir in drugačen politični sistem, ne smejo pomagati pri tej igri. Velesilama je treba povedati približno tole: Ni se vama več treba čutiti odgovorne za nas. Vajine probleme bosta laže rešili sami med sabo, mi se ne bomo vmešavali v vaše zadeve, vidve pa se ne vmešavajta v naše. Ne postavljajta vajinih raket v evropske države, saj imata rakete z dolgim dometom, ki jih, če že hočeta, izmenjavajta sami med sabo.

To so misli, ki jih danes zastopa večina ljudi, ki so aktivni v mirovnem gibanju. To je gibanje, ki ima veliko dinamiko. V njem je aktivno ljudstvo — ne samo študentje in intelektualci, temveč pripadniki vseh družbenih slojev. To gibanje ima moč, vplivati na vlade v takšni meri, da lahko pride do preokreta. Če bo v eni državi uspelo ubrati pot, kakor jo predlaga profesor Galtung, bo to imelo vpliv na druge države in lahko povzroči verižno reakcijo. Evropa, ki ne bo več razkosana v članice enega ali drugega bloka, bo neuvrščena in miroljubna Evropa, mogočen dejavnik za preprečitev tretje in verjetno zadnje svetovne vojne.

ZDA in Sovjetska zveza bi prej tvegali vojno kakor da bi dopustili razpad svojih političnih sistemov. Zato jima je treba stopiti na prste, ukrepati tako, da bo postal njun manevrirni prostor čim manjši in organizirati mednarodni odpor proti pripravam na vojno na zapadu in na vzhodu, kajti samo tako jima je mogoče otežkočiti, da sprožita vojno in pri tem uporabita jedrsko orožje.

dr. Kristijan Schellander

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Šentjakobu v Rožu vabi na

KONCERT

v nedeljo 6. junija 1982 ob 20. uri v farni dvorani v Šentjakobu v R. Nastopata: moški pevski zbor „Vres“ iz Prevalj in domači mešani pevski zbor „Rož“

Odbor

PREBLAUER

Naravno čista

koroška **zdravilna** mineralna voda, poznana že od leta 1007!

Preblauer je s preko **6000 mineralov** v 1 litru najbogatejša avstrijska mineralna voda.

Preblauer je **popolnoma naraven,** brez kakršnihkoli umetnih dodatkov!

Preblauer je **zdravilen.**

Pomaga:

- pri prehladnih vnetjih ledvic in mehurja
- pri ledvičnih kamnih
- pri okrevanju po operacijah prostate in mehurja
- pri prehladnih vnetjih dihalnih poti

zatorej:

GLEJ NASE in PIJ PREBLAUER!

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 28. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Tehnike likovne umetnosti — fotografija — 10.15 Tolkala — 10.30 Obdržati hočem svojega otroka — 12.00 Festa della palombella — 12.15 Sissi — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Wombeli — 17.30 Matt in Jenny — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Seržant Cribb — 21.10 Made in Austria — 22.00 Reklama in šport — 22.10 Nočni studio — 23.10 Poročila.

SOBOTA, 29. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 English on TV — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.40 Papežev obisk v Angliji — 13.00 Uredništvo — 15.35 Veleposestnikova usoda — 17.00 Mali zmaj Grisu — 17.25 Wombeli — 17.30 Pasje zgodbe — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Alan Price — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Heinz Conrads in njegovi prijatelji v palači Rasumofsky — 21.50 Šport — 22.10 Barry Manilow — 23.05 Salzburški binkoštni simpozij — 0.05 Poročila.

NEDELJA, 30. 5.: 11.00 Binkošti v živalskem vrtu — 12.30 Stran od klišejev — 14.35 Tri majhne besede — 16.20 Pridi, našli bomo zaklad — 16.40 Mladinski film — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Življenje iz duha — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Labod — 22.30 Salzburški binkoštni simpozij — 23.30 Poročila.

PONEDELJEK, 31. 5.: 10.30 Gospod z milijoni — 14.55 Kaj stane zmaga? — 16.35 Sanje majhne deklice — 17.00 Bob in požigalci — 17.55 Helmi — 18.00 Štajerske družine muzicirajo — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Po sledeh Tosce — 21.15 Rudolf Nurejev — 22.15 Šport — 22.30 Šele v domovini sem pravi tujec — 23.00 Poročila.

TOREK, 1. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 English on TV — 10.00 Iskanje energije — 10.30 Veleposestnikova usoda — 11.55 Zgodbe živalskega vrta — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Popaj, mornar brez strahu in plemstva — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kritični obzornik k sodobnemu dogajanju — 21.00 Heinz Fischer-Karvin predstavlja — Gibraltar — 21.40 Ljubavne zgodbe in poročne reči — 23.40 Poročila.

SREDA, 2. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Madrid in centralna Španija — 10.35 Tri majhne besede — 12.10 Židovski grobovi na Gradiščanskem — 12.35 Kipar Rudolf Kedl — 13.00 Uredništvo — 17.00 Skrivnostni vodnjak — 17.30 Viki — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Policijska inspekcija 1 — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Benetke videti — in podedovati . . . — 22.20 Zrcalne slike — 22.35 Poročila.

ČETRTEK, 3. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska oddaja — 10.15 Tehnike likovne umetnosti — keramika — 10.30 Buck Rogers — 12.00 Svet Gottfrieda Kumpfa — 12.40 Komaski — italijanski gradbeni mojstri na Gradiščanskem — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Slike naše zemlje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Po božji volji — 21.15 Apropos d'omersson — 21.30 Izlet v Benetke — 22.15 Šport in poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 28. 5.: 17.30 Stran od klišejev — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prerezi — 21.10 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Zakaj niste vprašali Evansa? — 0.00 Poročila.

SOBOTA, 29. 5.: 15.45 Koncertna ura — 17.00 Dežela gora — 17.45 Kdo me hoče — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Torquato Tasso — 23.05 To je bil Roy Bean — 0.50 Poročila.

NEDELJA, 30. 5.: 13.45 Papežev obisk Anglije — binkoštna maša v Coventryju — 14.00 Športno popoldne — 16.50 Brez usmiljenja proti lisjaku — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Globina — 22.15 Sport — 22.30 Zakaj niste vprašali Evansa? — 0.05 Poročila.

PONEDELJEK, 31. 5.: 9.45 Papežev obisk Anglije — binkoštna maša v Manchestru — 16.00 Ptiči naše domovine — Iz dunajske Krieau — 17.15 Pesnitev in resnica — 18.00 Buck Rogers — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Dober svet nobenemu ne škoduje — pridiga — 20.15 Kraj dejanja — 21.45 O filmu — 22.30 Kako nastane nenavaden film — 23.15 Poročila.

TOREK, 1. 6.: 16.30 Iz parlamenta — 17.45 Šolska oddaja — 18.00 Orientacija — 18.30 Dolga pot — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dunajska glasba — 21.03 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 2. 6.: 16.30 Iz parlamenta — 17.45 Avstrijska krožna pot — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Doživetja nizozemskega kaplana — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.05 Glasbena scena — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Salut za Franka Capra — poročila.

ČETRTEK, 3. 6.: 17.30 Avstrijska krožna pot — 17.45 Od ideje do industrijske proizvodnje — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Doživetje nizozemskega kaplana — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Trič, trač — 21.50 Deset pred deseto — 22.10 Dr. Egon Seefehlner, 70 — 22.20 Bodočnost časopisa — poročila.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 28. 5.: 8.50 TV v šoli — 10.00 Poročila — 10.05 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Mak ob progi, otroška serija — 18.00 Čez tri gore: Gorenjci iz Naklega — 18.30 Obzornik — 18.45 O sadovnjakih — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Včeraj . . . za jutri: Kres, dokumentarna serija — 20.45 Ne prezrite — 21.00 Gospod Horn, ameriška nadaljevanka — 22.00 Poročilo z 9. kongresa ZK Srbije — 22.15 Nočni kino: Fantje iste klape, ameriški film — 22.10 Poročila.

SOBOTA, 29. 5.: 8.00 Poročila — 8.05 Ciciban, dober dan — 8.35 Mi smo mali muzikanti — 9.05 Mak ob progi, otroška serija — 9.35 Deček s Sotle, otroški film — 10.35 Novo vznemirja, poljudnoznanstvena serija 11.35 Človekovo telo — 12.05 Ljudje in zemlja — 13.05 Poročila — 16.35 Poročila — 16.40 Deček Daku, bangladeški mladinski film — 17.45 Španija '82, 1. oddaja pred svetovnim nogometnim prvenstvom — 18.50 Naš kraj: Vitanje — 19.05 Zlata ptica — Japonske pravlice: Kaj bi storil, če bi našel denar na cesti — 19.10 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Bobo, ameriški film — 21.40 Zrcalo tedna — 21.55 Poročilo z 9. kongresa ZK Srbije — 22.25 Jazz na ekranu — 22.45 Poročila.

NEDELJA, 30. 5.: 9.10 Poročila — 9.15 Živ žav, otroška matineja — 10.10 Jack London: Martin Eden, italijanska nadaljevanka — 11.10 Kažipot — 11.30 Narodna glasba — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — 15.45 Prisluhnimo tišini — 16.20 Poročila — 16.25 Osem filmskih pričevanj — Srbija: Trenutek, igrani film — 18.00 Športna poročila — 18.10 Reportaža z mednarodnega badmintonskega tekmovanja za zlato peresno žogico — 18.40 Opera narave: Venezuela, francoska dokumentarna serija — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.22 TV in radio nocoj — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Vojaki, 1. del nadaljevanke TV Beograd — 21.00 Človek brez meja: Slani kruh, dokumentarna serija — 21.30 Športni pregled — 22.00 Poročila.

PONEDELJEK, 31. 5.: 10.00 TV v šoli — 17.00 Poročila — 17.05 Novo vznemirja, angleška poljudnoznanstvena serija — 18.05 Znanstveno tehnični film: Jedrsko zlitje — nov energetski vir — 18.30 Obzornik — 18.45 Zdravo, mladi — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 19.57 Propagandna oddaja — 20.00 35 mm — filmska delavnica — 21.30 V znamenju.

TOREK, 1. 6.: 10.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Slovenske ljudske pravljice: O tristo zajcih — 17.35 Jugoslovanski narodi v pesmi in plesu: Istra v kamnu — 18.05 Pisani svet: Uroki — 18.30 Obzornik — 18.45 Čas, ki živi: Nabrusimo kose — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 19.57 Propagandna oddaja — 20.00 Aktualno — 20.40 Propagandna oddaja — 20.45 I. Silone: Fontamara, italijanska nadaljevanka — 21.40 V znamenju.

SREDA, 2. 6.: 10.00 TV v šoli — 17.35 Poročila — 17.40 Ciciban, dober dan: Če ladja zboli . . . — 18.00 Gusarji kapitana Gaucha, otroška brazilska nadaljevanka — 18.30 Obzornik — 18.45 Naša pesem skozi pesem — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Vreme — 19.57 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Jara gospoda, slovenski film — 21.35 V znamenju.

ČETRTEK, 3. 6.: 10.00 TV v šoli — 17.05 Poročila — 17.10 Mladi virtuozi: Saksofon — 17.30 Mi smo mali muzikanti: Rime, češkoslovaška glasbena serija — 18.00 Mozaik kratkega filma: Ljubezni Arze Livac, jugoslovanski film — 18.30 Obzornik — 18.45 Po sledeh napredka — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 19.57 Propagandna oddaja — 20.00 Studio 2 — 21.30 Aktualna oddaja — 22.10 V znamenju.

Krajevno združenje ZSM v Železni Kapli vabi na večer z slovenskim kantavtorjem Marjanom Smodetom, ki bo nastopil v petek 28. maja ob 10. uri v hotelu Obir v Železni Kapli.

Iz dejavnosti SPD Celovec

Vrhunski alpinist predaval v Celovcu

V Stjenkovi koči na Trstelju (okrog 650 m) nad Vipavsko dolino je bilo v nedeljo 9. maja srečanje med novogoriškimi planinci in slovenskimi planinci iz zamejstva. Kljub izredno slabemu vremenu so bili zastopani vsi zamejski slovenski planinci tako iz Italije kot iz Avstrije. Organizator teh srečanj Planinsko društvo Nova Gorica je tokrat že sedmič vabilo na to priljubljeno planinsko prireditev. Kot druga leta je organizator tudi letos presenetil z odličnim programom — za prijetno razpoloženje so namreč skrbeli odlični mladi glasbeniki glasbene šole iz Renč.

Zunaj je deževalo in pihal mrzel veter, v koči med planinci pa je bilo vsem toplo pri srcu, saj so se srečali stari znanci in prijatelji ter izmenjali med seboj želje in novosti ter planirali nadaljnje skupne akcije. Pobudo za takšna srečanja med slovenskimi planinci iz zamejstva in planinci iz matične dežele so dali planinci iz Jesenic, nekaj let pa jih pri tej dejavnosti posnema Planinsko društvo Nova Gorica. To srečanje s primorskimi planinci je bilo sedmo po vrsti. Planincem Nove Gorice velja zahvala za vso prizadevnost v prid prijateljskega sodelovanja med zamejci in matično deželo. Podobno srečanje med slovenskimi planinci iz zamejstva in planinci iz Slovenije pa vsako leto izmenoma organizirajo Planinsko društvo Jesenice, ter zamejska planinska društva Celovec, Čedad, Gorica in Trst. V nedeljo 13. junija bo spet podobno vsakoletno srečanje, ki ga tokrat organizira PD Jesenice in sicer pri domu PRISTAVA V JAVORNIŠKEM ROVTU, pod Golico.

●

Slovensko planinsko društvo Celovec je lansko leto in letos organiziralo celo vrsto izredno zanimivih predavanj o gorskih podvigih jugoslovanskih alpinistov. Tako nas je Janez Bizjak s svojo odpravo povedel na Grenlandijo (1979), Stane Belak-Šrauf pa na Mont Everest (1980) in Daulaghiri (1981).

Letos pa so jugoslovanski alpinisti beležili spet fantastičen uspeh, premagali so steber v južni steni Aconcague v Andih. O tem najmlajšem uspehu jugoslovanskih oziroma primorskih alpinistov pa nas je v petek 14. maja seznanil udeleženec tega enkratnega podviga Peter Podgornik. Ker se je z bratom Pavlom udeležil tudi lanskoletne uspešne odprave na Lhotse (četrti najvišji vrh na svetu) je poročal tudi o tej veliki zmagi jugoslovanskega alpinizma. Obe predavanji — Lhotse s pomočjo diapozitivov, Aconcagua pa s pomočjo filma — sta se odvijali v celovški Mohorjevi hiši in sta bili živ prikaz znanja in srčnosti jugoslovanskih alpinistov, ki jih danes štejemo med najboljše na svetu. Zanimivo je, da se je z Lhotsejem, Daulagirijem in pa z Aconcaguo spoprijel tudi odlični in svetovno znani južnotirolski alpinist Reinhold Messner, vendar ni uspel, težave so bile prevelike. Prav ti Messnerjevi „ponesrečeni" poskusi pa so bili Jugoslovanom spodbuda, da preizkusijo svoje moči in glej, kar ni uspelo Messnerju je uspelo Jugoslovanom. V južni steni Lhotseja so predavatelju omrznili prsti (amputacija členov) kljub tej nesreči je nekaj mesecev pozneje z bratom Pavlom in še z dvema primorskima alpinistoma v alpskem slogu premagal mogočni steber v južni steni Aconcague. Ob tej zmagi je bilo v argentinski televiziji prvič slišati slovensko besedo, kar je povzročilo veliko navdušenje pri slovenskih rojakih, ki žive v tej državi.

Slovenskemu planinskemu društvu v Celovcu velja prisrčna zahvala, da posreduje tako prominentne alpiniste-predavatelje in tako omogoči, da se seznanjamo z vrhunskimi podvigi svetovnega alpinizma.

●

Še nekajkrat napovedano a vedno spet prestavljeno srečanje s Celjani (Planinska sekcija „Avto Celje") na Bleščeči se je preteklo soboto vendarle uresničilo. Stiki s štajerskimi planinci segajo že leta nazaj in temu primerno je bilo tudi prisrčno svidenje s starimi prijatelji. Dosti smo si imeli povedati, saj se že nismo videli več kot pol leta. Po kosilu na Kopanju smo se odpravili proti naši koči. Zadnji del poti je nekaj mladih skoraj utonilo v blatu. Od obilega dežja preteklega tedna se je namreč posuta zemlja spremenila na nekaj mestih v pravo močvirje. Toda pravega planinca to nič ne moti, saj voda spere vsako blato. Pri koči je predsednik Lubo Urbajs zaželel našim prijateljem dobrodošlico in še predno se je družba dodobra odpočila, sta bila Janez in Kalimero že na poti v Komniško severno steno. Druge skupine pa so se odpravile ali na Gračenico, na Arihovo peč ali na sprehod v bližnjo okolico. V koči pa je preostale po svoje zabaval gospodar Tonči. Lačni se vrnejo izletniki proti večeru in doma se okrepčajo z okusno pripravljenimi ribami. Nato sledi majhen zabavni večer ob pesmi in raznih šalah. V nedeljo nameravan izlet na Jepo ali vsaj na Komnico odpade zaradi deževnega vremena. Hitro minevajo urice in kmalu po kosilu se pričnejo Celjani poslavljati. Že meseca junija nas zopet oni vabijo na Učko (najvišji vrh Istre nad Opatijo) in tudi prihodnji njihov obisk na Koroškem smo nekako že določili. Zmenili smo se za pohod takozvane evropske poti „Ö 3" po Karavankah. Vsi se že močno veselimo prihodnjih srečanj; biti s prijatelji v planinskem raju.

VABILO
na
MLADINSKI DAN

v ned. 6. junija 1982 na Ziljski Bistrici

Ob 9. uri zborno mesto pri ljudski šoli v Zahomcu, nato odhod k farni cerkvi na Bistrici, kjer bo maša in družabno popoldne (nastop skupine iz Ukev, Jagadani, skeči, skupne pesmi, smešnice, skupni plesi).

Prisrčno vabljeni!

BERGOVA GALERIJA V PLIBERKU SPET ODPRTA

Vodstvo Werner Bergove galerije v Pliberku sporoča, da je galerija spet odprta vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 18. ure in sicer do 31. oktobra 1982.

Obisk galerije je po dogovoru možen tudi izven navedenega časa. Tudi letos je v galeriji razstavljenih večje število slik, ki so javnosti prvič dostopne. V posebnem prostoru so razstavljene številne fotografije iz umetnikovega življenja.

NOVE TELEFONSKE ŠTEVILKE SLOVENSKIH USTANOV V CELOVCU

Slovenski vestnik - SINDOK	54 0 42
Slovenski znanstveni inštitut	57 1 42
Dijaški dom SŠD	51 36 74
Študijska knjižnica	51 15 34
Naša knjiga	55 4 64

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi člane in prijatelje društva na

11. SREČANJE PLANINCEV IZ ZAMEJSTVA IN SLOVENIJE

v nedeljo 13. junija 1982, s pričetkom ob 12. uri pri domu Pristava v Javorniškem rovtu, to je pod Golico, ki je znana po narcisnih poljanah, ki bodo predvidoma takrat v najlepšem razcvetu.
Na srečanju bo bogat in pester kulturni program.
Organizator letošnjega srečanja je Koordinacijski odbor planinskih društev občine Jesenice.

Na srečanje se bomo peljali z avtobusom: odhod iz Loč ob 8. uri, iz Šentjakoba v R. (trg) ob 8.15, iz Rožeka (pošta) ob 8.30, iz Loč ob Dravi (gostilna Ohac) ob 8.40, iz Bilčovsa (Miklavž) ob 9.00, iz Kotmare vasi ob 9.15 in iz Celovca (Gasometergasse 10) ob 9.40 uri. Na vožnji v smeri Ljubelj je še možen pristop pri Mlečniku v Kožentavri in na Sopotnici.

Prisrčno vabljeni!

„Oder 73" se je predstavil z igro v Celovcu

V sredo, 12. 5. 1982 je na povabilo SPD „Bisernice" gostovala v Dijaškem domu v Celovcu igralska skupina „oder 73" s predstavitvijo igre „Stara garda".

Igra obravnava problematiko in osamelost starih ljudi, v katero jih potiska naša družba (glej SV 19. 3. 1982). Združeni narodi so proklamirali leto 1982 za leto starih ljudi. To je bil tudi eden izmed vzrokov, da so Pliberčani naštudirali to igro.

Vse priznanje pa moramo izreči igralcem in pa režiserki Aniti Hudl, ki so vsebinsko in jezikovno zelo prepričljivo in izrazito znali prikazati pretresljiv položaj ostarelih med nami.

Igra se konča zelo tragično, kar je sigurno pogosto tudi izraz realnosti (edino zvesto prijateljstvo prekine smrt in življenje postane za preživelega brez izgledov).

Brez dvoma so bili gledalci duševno kar dosti ganjeni in prizadeti, kar se je po igri izražalo tudi v pogovoru med igralci in gledalci. Nekaterim se je zdel konec igre preveč resignativen in brezupen.

Pozdravljamo iniciativo „odra 73", ki se je z novimi (predvsem za koroške Slovence!!) in kritičnimi oprijemi lotila perečih eksistenčnih problemov starih.

Odrski skupini pa želimo mnogo uspeha pri njenem nadaljnjem delu!

ŠPORTNI **VESTNIK**

ŠAHISTI SŠZ SODELOVALI PRI ČETVEROBOJU V STRUNJANU

V nedeljo 9. maja so se na vabilo Primorske šahovske zveze srečali šahisti iz slovenske Primorske (ŠD Piran/Portorož), iz Italije (ZSŠDI Trst), ŠD Nova Gorica in SŠZ Celovec.

Pod vodstvom Ivka Ferma so igrali v novem zdravilišču vojaških invalidov v Strunjanu na desetih deskah v sledeči postavi (v oklepaju dosežene točke iz treh iger):

Perko Norbert (1), Hattenberger Arnold (2), Prezelj Karl (2,5), Kornprat (3), Brandner Edi (0,5), Hierreich Gerhard (2,5), Ferm Ivko (1), Blatnik Hubert (0), Feinig Wolfgang (0,5), Einspieler Tončka (1).

Rezultati:

SŠZ — ŠD Piran/Portorož	3,5 : 6,5
SŠZ — ZSŠDI Trst	5,5 : 4,5
SŠZ — ŠD Nova Gorica	5,0 : 5,0
ŠD Piran — ZSŠDI Trst	5,5 : 4,5
ŠD Nova Gorica — ZSŠDI Trst	5,5 : 4,5
ŠD Nova Gorica — ŠD Piran/Portorož	5,0 : 5,0

Dokončna uvrstitev:

ŠD Piran/Portorož	17,0 točk
ŠD Nova Gorica	15,5 točke
SŠZ Celovec	14,0 točk
ZSŠDI Trst	13,5 točke

Naši šahisti so torej proti močni konkurenci zasedli odlično tretje mesto. Predsednik Primorske šahovske zveze tovariš Ivan Zabukovec se je ob zaključku tekmovanja vsem udeležencem prisrčno zahvalil za sodelovanje v duhu prijateljstva in medsebojnega sodelovanja. Istočasno je napovedal, da bo prihodnje srečanje verjetno 12. septembra na Primorskem.

Interliga se bo začela februarja ali marca 1983. Tudi šahisti SŠZ so na obe prireditvi prisrčno vabljeni.

NOGOMET SAK – VELIKOVEC 1:1 (1:0)

SAK je v nedeljo na domačem igrišču spet igral neodločeno 1:1. Po prvem golu s strani SAK in po zelo dobri igri so bili vsi prepričani, da bodo tokrat zmagovalci domačini. Vendar sreča je opoteča, dve minuti pred koncem igre se je Velikovčanom posrečilo zabiti gol, tako da je igra izpadla, kot je to že praksa pri SAK — neodločeno. V 50. minuti je bil igralec SAK-a Polanšek močno poškodovan, tako da so ga prepeljali v bolnišnico.

Po zadnji igri je SAK na 5. mestu z 21 točkami. Trenutno prvouvrščeni na lestvici Mostec/Brückl pa ima 31 točk.

Mohorjeva družba v Celovcu vabi na

SIMPOZIJ

„130 let Mohorjeve družbe v Celovcu"

v petek 11. junija 1982 s pričetkom ob 9.30 uri v Slomškovem domu v Celovcu, 10.-Oktober-Straße 25

Spored predavanj:
- **Univ. doc. dr. Andrej Moritsch: Zgodovinsko ozadje ustanovitve Mohorjeve družbe**
- **Dr. Avguštin Malle: Mohorjeva družba od ustanovitve do pregona na Prevalje**
- **Dr. Erih Prunč: Literarni pomen Mohorjeve družbe**
- **Dr. Janez Hornböck: Mohorjeva družba od 1920 do danes in njen pomen za zamejske Slovence**

Po vsakem predavanju diskusija.

Izšla knjiga Kleinode Kärntess - Dragocenosti Koroške

Pred nedavnim je izšla knjiga Kleinode Kärntens (Dragocenosti Koroške), ki so jo ob sodelovanju raznih drugih izvedencev napisali trije znani koroški avtorji — univ. prof. dr. Helmut Hartl (vegetacija), višji svetnik dr. Sampl (zoologija in hidrografija) ter honorarni prof. dr. Ralf Unkart (pravna vprašanja). V tej knjigi so opisana zaščitena področja koroške dežele, ki pomenijo veliko dragocenost in so uradno zaščitena.

Koroške naravne lepote so že v prejšnjem stoletju vabile v deželo — torej v času, ko še ni bilo duha ne sluha o turizmu. Od takrat do danes se je na tem področju — turizem je dobil industrijska razmerja — mnogo spremenilo. Deželo preplavljajo ogromne množice turistov, ki jim ne uide še tako skrit kotiček. Ta razvoj je imel za posledico, da je koroški življenjski prostor postajal vedno bolj ogrožen, kar pomeni, da je vedno bolj izgubljal svojo prvobitnost. Da bi preprečili ta škodljivi razvoj so v ta proces vključili zakonodajo. Danes obstojajo na Koroškem številne naravne „oaze", ki so z zakonom zaščitene in tako rešene pred nadaljnjim propadanjem.

Na žalost pa moramo priznatti, da so ta varstvena območja našemu domačemu prebivalstvu zelo malo poznana, še manj pa turistom, ki prihajajo v našo deželo.

Proti tej neinformiranosti bo sedaj odlično služila zgoraj omenjena knjiga, ki bo seznanjala bralce z vsemi varstvenimi področji naše dežele, ki jih je kar celo vrsto. Na Koroškem obstojajo: 1 narodni park Visoke Ture (Hohe Tauern), 2 varstvena območja za ptiče ter 22 naravovarstvenih in 71 pokrajinskovarstvenih področij.

Vsebina knjige je napisana lahko razumljivo in izredno privlačno. Opremljena je s številnimi barvnimi fotografijami znanih pokrajinskih fotografov. V prilogi je opisanih 248 koroških naravnih spomenikov kakor tudi imenik vseh zaščitenih rastlin in živali Koroške. Za lažjo orientacijo, kje se nahajajo zaščitena področja, je na razpolago zemljevid, ki zelo olajša najti te dragocene naravne zaklade.

Knjiga Kleinode Kärntens, ki je hkrati priročnik za koroška zaščitena področja, koroško floro in fauno, vsebuje 204 strani, 1 pregledno karto (zemljevid), ter 82 lepih barvnih fotografij, stane 390 šilingov. S to knjigo nam bodo lepote koroške dežele še bolj privlačne, saj iz nje zvemo vse tiste „skrivnosti" o katerih so do sedaj vedeli le nekateri izbranci. Knjiga Kleinode Kärntens / Dragocenosti Koroške toplo priporočamo, da si jo nabavite, predvsem velja to za turistične obrate, kjer letujejo turisti iz tujih krajev in jih tako lažje seznanjamo z naravnimi lepotami naše domovine.

Slovenski športni klub „Obir" na Obirskem vabi na

3. OBČNI ZBOR

v soboto 29. maja 1982 ob 20. uri v hotelu „Obir" v Železni Kapli.

PRIREDITVE

Krščanska kulturna zveza v Celovcu in Katoliško prosvetno društvo „Planina" v Selah vabita na

SREČANJE KOROŠKIH VIŽARJEV

v nedeljo 13. junija 1982 ob 14. uri pod Mažejevo lipo (poleg cerkve) v Selah. Ob slabem vremenu bo prireditev v farni dvorani.

Nastopajo domači ljudski godci in pevci z Zile iz Roža in Podjune.

Povezuje: dr. Janko Zerzer

Krščanska kulturna zveza in Katoliška otroška mladina v Celovcu prirejata

DVODNEVNI SEMINAR za OTROŠKE VRTNARICE IN VODJE OTROŠKIH ZBOROV

od sobote 12. junija, s pričetkom ob 9. uri, do nedelje 13. junija do 12. ure v Domu prosvete v Tinjah.
Vodja seminarja: prof. Janez Bitenc iz Ljubljane

Cena: 200 šilingov

Prijave sprejemata Krščanska kulturna zveza (tel.: 0 42 22 / 72 5 65-23 ali 24) in Katoliška otroška mladina (telefon: 0 42 22 / 51 11 66), Celovec, Viktringer Ring 26

Prosvetno društvo v Velikovcu vabi na veseloigro s petjem

ŠTUDENTJE SMO

v četrtek 10. junija 1982 ob 15. uri v dvorani šolskih sester v Šentrupertu pri Velikovcu. Gostuje igralska skupina SPD „Danica" iz Šentvida v Podjuni.

Slovenski športni klub „Obir" na Obirskem vabi na

PLES

v soboto 5. junija 1982 s pričetkom ob 20. uri v hotelu „Obir" v Železni Kapli. Igral bo ansambel „Larix" iz Logarske doline.

MLADINSKO POTOVANJE V SOVJETSKO ZVEZO

LENINGRAD — MOSKVA — KIEV

od 4. 7. do 11. 7. 1982
(starost do 32 let)

Prijave sprejema profesor Anton Malle tel. (0 42 22) 24 73 35
Cena: 5650.— šilingov z Dunaja,

RAZSTAVA SLIK IN OBJEKTOV JOŽETA BOSCHITZA

Čas: od 10. do 29. maja 1982 v Avstrijskem kulturnem institutu v Zagrebu.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 27. maja 1982

Za 100 **dinarjev** dobite	29.00 šil.
Za 100 **dinarjev** plačate	34.00 šil.
Za 100 **lir** dobite	1.24 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.33 šil.
Za 100 **mark** dobite	695.50 šil.
Za 100 **mark** plačate	711.80 šil.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10
Uredništvo: 9020 Celovec, St. Ruprechterstraße 19/IV, tel. 0 42 22/84 9 24, teleks 42086 sindok a
Uprava: 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22/32 5 50
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje